

Μελέται ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Παγκοσμίου Οἰκονομίας

Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΕΠΙΤΗΔΕΥΜΑΤΟΣ

Ἑπὶ

ΑΓΓΕΛΟΥ Θ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΕΠΙΤΗΔΕΥΜΑΤΟΣ

ΕΙΣ ΤΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ *

Ὁ φόρος τοῦ ἐπιτηδεύματος εἰς παλαιότερας ἐποχὰς ἀπετέλεσε σημαντικὴν βάσιν τοῦ φορολογικοῦ συστήματος τῆς Ἑλλάδος καὶ ἰδίᾳ τῆς ἀμέσου φορολογίας. Ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους μέχρι τοῦ 1919 κατεῖχε πρωτεύουσαν θέσιν καλύπτων κατὰ μέσον ὄρον τὰ 20ο)ο τῶν ἐξ ἀμέσων φόρων ἐσόδων.

Κατὰ τὸ ἔτος 1919 εἰσαχθείσης τῆς φορολογίας τῶν καθαρῶν προσόδων, ἡ φορολογία τοῦ ἐπιτηδεύματος καταργεῖται ὡς φορολογία ἐπὶ τῶν κερδῶν τῶν ἐμποροβιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, εἰσάγεται δὲ ἐν ἔτος βραδύτερον ὡς «τέλος ἀδείας ἀσκήσεως ἐπιτηδεύματος», βασιζομένη ἐπὶ τῆς θεωρίας τοῦ φόρου ὡς ἀντιπαροχῆς. Πάντες οἱ ἐπιτηδευματῖαι, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἂν ὑπόκεινται εἰς τὴν φορολογίαν τῶν καθαρῶν προσόδων, ὑποχρεοῦνται ὅπως εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστου οἰκονομικοῦ ἔτους ἐφοδιάζωνται δι'εἰδικῆς ἀδείας, ἢν πρέπει ν'ἀναρτοῦν ἐντὸς τοῦ καταστήματός των.

* Βιβλιογραφία διὰ τὸ περὶ Ἑλλάδος Τμήμα:

Α. Ἀνδρεάδου. Παραδόσεις Δημοσίας Οἰκονομίας καὶ Στατιστικῆς, ἐκδιδόμεναι ὑπὸ Χ. Λαδᾶ Ἀθῆναι 1920.

Κ. Δεμερτζῆ. Εἰσήγησις ἐπὶ τῶν ἐσόδων τοῦ Κράτους πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ Ἐπιτροπὴν τῆς Βουλῆς, Μέρος Α'. Ἀνάλυσις τῶν ἐσόδων τοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς χρήσεως 1913 Ἀθῆναι 1913.

Ἡ πενιχρὰ ἀπόδοσις τῆς φορολογίας τῶν κερδῶν ἐξ ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων (Δ' κατηγορία τοῦ νόμου 1640 «περὶ φορολογίας τῶν καθαρῶν προσόδων») κατὰ τὴν περίοδον 1919 ἕως 1925 ἀναγκάζει τὸ Κράτος νὰ ἐπαναφέρῃ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1926 τὴν φορολογίαν τοῦ ἐπιτηδεύματος ὡς φόρον ἐπὶ τῶν κερδῶν τῶν ἐπαγγελματικῶν ἐν γένει ἐπιχειρήσεων, ἀρχικῶς μὲν διὰ τὰ μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν δραχμῶν 150.000 ἐτήσια αὐτῶν κέρδη, ἀπὸ τοῦ τρέχοντος δὲ οἰκονομικοῦ ἔτους 1933—34 καὶ ἐφεξῆς διὰ τὰ μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν 300.000 δραχμῶν τοιαῦτα. Τὰ πέραν τοῦ ποσοῦ τούτου κέρδη φορολογοῦνται κατὰ τὴν Δ' κατηγορίαν τοῦ νόμου περὶ φορολογίας τῶν καθαρῶν προσόδων ὡς καὶ πρότερον.

Κατωτέρω θὰ παραθέσωμεν λίαν συντόμως τὴν ἐξέλιξιν τοῦ φόρου ἐπιτηδεύματος μέχρι τοῦ 1919, τὰς κυριωτέρας διατάξεις τοῦ σήμερον ἰσχύοντος συστήματος καὶ τὴν γενικωτέραν θέσιν του εἰς τὸ πλαίσιον τοῦ φορολογικοῦ συστήματος τῆς Ἑλλάδος.

1. Ἡ φορολογία τοῦ ἐπιτηδεύματος ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τοῦ 1830 μέχρι τοῦ 1919.

Ἡ φορολογία τοῦ ἐπιτηδεύματος ἐθεσπίσθη ἀρχικῶς διὰ τοῦ ψηφίσματος τῆς 4 Φεβρουαρίου 1830 «περὶ φορολογίας τῶν ἐπιτηδευμάτων» ἐσυστηματοποιήθη δὲ διὰ τοῦ νομοθ. διατάγματος τῆς 6 Ἰουνίου 1836 «περὶ φόρου ἐπὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων». Ὁ φόρος ὠρίσθη εἰς 5ο), ἐπεβάλλετο δὲ ἐπὶ τοῦ κέρδους ἐκάστης χειροτεχνίας ἢ ἐπιτηδεύματος, μὲ ἔκπτωσιν τοῦ ἐνοικίου.

Ἡ ἐκτίμησις τοῦ κέρδους ἐγένετο ἐκ μέρους τῶν διοικητικῶν ὀργάνων ἐπὶ τῇ βάσει πληροφοριῶν. Τὸ σύστημα τοῦ προσδιορισμοῦ τῆς ἐπαγγελματικῆς προσόδου ὑπὸ τῶν κυβερνητικῶν ὀργάνων

Β α σ. Γ ε ω ρ γ α ν τ ᾱ. Τὰ Δημόσια Οἰκονομικά καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Οἰκονομικὴ νομοθεσία κατὰ G. Jéze, τόμος III (Δημόσια ἔσοδα) Ἀθῆναι 1915.

Γ. Κ ο φ ι ν ᾱ. Ἐγχειρίδιον Φορολογικοῦ Δικαίου, Ἀθῆναι 1930.

Θ ε μ. Μ π ε ρ τ ζ ᾱ. Ἡ φορολογία τοῦ ἐπιτηδεύματος μέχρι τοῦ 1919 (ἀνέκδοτος μελέτη).

Ἀ θ. Σ μ π α ρ ο ὕ ν η. Ἡ φορολογία τῶν ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ὁ φόρος ἐπιτηδεύματος· εἰς τὸ περιοδικὸν «Οἰκονομολόγος Ἀθηνῶν» τῆς 23 Μαρτίου 1929.

Θ. Μ ε ρ τ ι κ ο π ο ὕ λ ο υ. Οἱ φόροι καθαρῶν προσόδων, ἐπιτηδεύματος κλπ. εἰς τὸν «Οἰκονομολόγον Ἀθηνῶν» τῆς 2 Μαρτίου 1929.

Α. Χ α λ κ ι ο π ο ὕ λ ο υ. Ὁ φόρος τοῦ ἐπιτηδεύματος εἰς «Οἰκονομολόγον Ἀθηνῶν» τῆς 17 Μαΐου 1930.

Κωδικοποίησις Φορολογίας Ἐπιτηδεύματος (ἐκδοσις Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν).

δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιφέρῃ εὐνοϊκὰ ἀποτελέσματα καὶ οὕτω κατηγορήθῃ ἀπὸ τοῦ ἐπομένου ἔτους ἀντικατασταθὲν διὰ τοῦ συστήματος τῶν τεκμηρίων.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1867 διὰ τοῦ νόμου ΣΙΚΤ' ἡ φορολογία τροποποιεῖται ἐπὶ εὐρυτέρων βάσεων. Οἱ ἐπιτηδευματῖαι διαιροῦνται εἰς κλάσεις καὶ εἰς φορολογικὰς βαθμίδας, τὰ χρησιμοποιούμενα δὲ τεκμήρια πρὸς ἐξεύρεσιν τῆς κατ'ἐκτίμησιν ἐπαγγελματικῆς προσόδου εἶναι ὁ πληθυσμὸς τῆς πόλεως, ἔνθα ἀσκεῖται τὸ ἐπιτήδευμα καὶ τὸ ἐνοίκιον τοῦ χρησιμοποιουμένου καταστήματος. Ὁ νομοθέτης ἐπιχειρεῖ ἐπιπροσθέτως ποιῶν τινα διαφορισμὸν τῆς φορολογητέας ὕλης ἀναλόγως τῆς πηγῆς προελεύσεως. Οὕτω διαιρεῖ τοὺς φορολογουμένους εἰς τρεῖς τάξεις. Εἰς τὴν πρώτην περιλαμβάνει τὰ ἐπιτηδεύματα, εἰς τὰ ὁποῖα τὸ κύριον στοιχεῖον τοῦ κέρδους εἶναι ἡ προσωπικὴ ἐργασία, εἰς τὴν δευτέραν τὰ ἐπαγγέλματα τὰ συνδυάζοντα προσωπικὴν ἐργασίαν καὶ κεφάλαιον, εἰς δὲ τὴν τρίτην τὰ ἐπαγγέλματα, εἰς τὰ ὁποῖα πρωτεύον στοιχεῖον τοῦ κέρδους εἶναι τὸ κεφάλαιον.

Ὡς πρὸς τὸ σύστημα τοῦ προσδιορισμοῦ τῆς προσόδου ὁ νομοθέτης ἠθέλησε νὰ εἰσαγάγῃ εἰδὸς τι ἀποκεντρώσεως, ἀναθέσας εἰς τὰς συντεχνίας, ὅπως αὗται ἐνεργήσουν τὴν κατάταξιν τῶν ἐπιτηδευματιῶν ἀναλόγως τῶν κερδῶν αὐτῶν.

Ἡ δικαιολογητικὴ βάση τοῦ συστήματος τούτου εἶναι ἀναμφισβητήτως ὀρθή. Αἱ συντεχνίαι εἶναι εἰς θέσιν, καλύτερον παντὸς ἄλλου ὀργάνου, ν'ἀποφανθῶσιν περὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀντοχῆς τῶν μελῶν αὐτῶν. Τὸ τοιοῦτον ὅμως ἔχει ἀξίαν, ὅταν αἱ ἀποφάσεις τῶν συντεχνιῶν εἶναι εἰλικρινεῖς, ἀμερόληπτοι, μακρὰν προσωπικῶν συμπαθειῶν καὶ ἀντιπαθειῶν. Διὰ νὰ συμβῇ ὅμως τοῦτο, προϋποτίθενται πλεῖστα ἄλλα: ὑψηλὸν ἐπίπεδον φορολογικῆς ἠθικῆς, ὀργανωμένη οἰκονομία, συνδεσμικὴ ὀργάνωσις ἐπιχειρήσεων, τὰ ὁποῖα δὲν ὑπῆρχον τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς τὴν Ἑλλάδα. Κατὰ συνέπειαν τὸ σύστημα τοῦτο ἀπέτυχε, μὴ τυχὸν καλῆς ἐφαρμογῆς. Ὁ καθηγητῆς κ. Α. Ἀνδρεάδης, κρίνων τὸ σύστημα τοῦ διὰ τῶν συντεχνιῶν προσδιορισμοῦ τῆς προσόδου καὶ τὰ ἀποτελέσματα αὐτοῦ, παρετήρει μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς: «Ἐν Ἑλλάδι ἐπῆλθον δύο τινά: ἡ συντεχνίαι τινὲς ἠδιαφόρησαν καὶ δὲν διώρισαν ἐπιτροπὴν ἢ διωρίσθησαν μὲν ὑπ'ἄλλων ἀντιπρόσωποι, ἀλλ'οὔτοι ἀντὶ νὰ φορολογῶσιν ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως τοῦ ἐπιτηδεύματος, ἐφορολόγουν ἀναλόγως τῶν συμπαθειῶν καὶ τῶν ἀντιπαθειῶν, μάλιστα δὲ καὶ προσεπάθουν νὰ ἐκδικηθῶσιν τοὺς συναγωνιστὰς των· οὕτως οἱ οἰνοπῶλαι ἐξεδικήθησαν τοὺς ἐδωδιμοπῶλας καὶ τοὺς

κατέταξαν εις τὸν κατάλογόν των καὶ δὴ εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν, οὕτως ὥστε ἐπλήρωναν δύο ἐπιτηδεύματα». *

Ὁ νόμος ΣΙΣ' τοῦ 1867 ὑπέστη διαφοροὺς τροποποιήσεις διὰ μεταγενεστέρων νόμων. Αἱ σημαντικώτεραι τῶν τροποποιήσεων τούτων εἶναι αἱ γινόμεναι διὰ τῶν νόμων: α) ΧΠΣΤ' τῆς 27 Ἰανουαρίου 1878, ὅστις διέκρινε τοὺς ἐμπόρους ἐπιτηδευματίας εἰς ἐμπόρους χονδρικῆς καὶ λιανικῆς πωλήσεως, ἐπέβαλε δὲ φόρον ἐπὶ τῶν ἐν γένει ἀποδοχῶν τῶν ὑπαλλήλων καταστήματος, β) ΧΚΗ' τῆς 27 Ἰουνίου 1877, γ) ΨΔ' τῆς 23 Μαρτίου 1880, ὅστις διὰ τινὰς πόλεις εἰσήγαγε τὴν δήλωσιν τοῦ ἐπιτηδευματίου, δ) ΑΨΠΗ' τῆς 22 Δεκεμβρίου 1889, ε) ΒΟΕ' τῆς 5 Αὐγούστου 1892, στ) ΒΦΗΔ' τῆς 30 Ἰουνίου 1899, ὅστις ἐγενίκευσε τὸ σύστημα τῶν δηλώσεων τῶν ἐπιτηδευματιῶν, ζ) ΒΧΗΒ' τῆς 24 Μαρτίου 1900 καὶ η) ΒΩΠ' τῆς 11 Φεβρουαρίου 1904.

Ὁ νόμος ΓΡΜΒ' τῆς 9 Ἰουλίου 1906, χωρὶς νὰ μεταβάλη τὴν βάση τοῦ φόρου, μετερρύθμισε τοῦτον ἐπὶ τὸ εὐρύτερον ἀπὸ ἀπόψεως ἀντικειμένου καὶ συνεπλήρωσε τὸν φόρον εἰς τὸ ζήτημα τῆς φορολογικῆς διαδικασίας. Ὁ φόρος ἐπιβάλλεται «εἰς πάντα Ἕλληνα ἢ ἀλλοδαπὸν, ἐξασκοῦντα ἐντὸς τῆς Ἐπικρατείας ἐμπόριον, βιομηχανίαν ἢ ἐν γένει ἐπάγγελμα μὴ περιλαμβανόμενον εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζομένας ἐξαιρέσεις». Αἱ ἐξαιρέσεις, πολυάριθμοι καὶ πάλιν, εἶναι πάντως ὀλιγώτεροι τῶν τοῦ νόμου τοῦ 1867. Οἱ φορολογούμενοι ταξινομοῦνται ὡς καὶ πρότερον εἰς τρεῖς κατηγορίας, ἐκάστη δὲ κατηγορία εἰς κλάσεις. Οἱ ἐπιτηδευματῆται ὑποβάλλουν δηλώσεις αἵτινες ἐλέγχονται ὑπὸ τοῦ οἰκονομικοῦ ἐφόρου. Οἱ φορολογικοὶ κατάλογοι, οἵτινες συντάσσονται ὑπὸ τοῦ οἰκονομικοῦ ἐφόρου τῆ συμπράξει τοῦ τελώνου καὶ τοῦ δημάρχου, ἰσχύουν διὰ μίαν τριετίαν. Αἱ ἐνδείξεις πρὸς ὑπολογισμόν τῆς ἐπαγγελματικῆς προσόδου εἶναι τὸ ἐνοίκιον τοῦ καταστήματος, ὁ κύκλος τῶν ἐργασιῶν καὶ τινὰ ἄλλα στοιχεῖα τῆς δυναμικότητος τῆς ἐπιχειρήσεως.

Ἐλαφραὶ τινες τροποποιήσεις τοῦ φόρου ἐγένοντο μέχρι τοῦ 1919, ὅτε ὁ φόρος τοῦ ἐπιτηδεύματος κατηργήθη καὶ ἀντικατεστάθη ὑπὸ τῆς φορολογίας τῶν καθαρῶν προσόδων.

Ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ παρακολούθησις τῆς ἀποδόσεως τοῦ φόρου κατὰ τὴν περίοδον ταύτην. Ἡ ἀπόδοσις τοῦ φόρου ἐπιτηδεύματος ἐν σχέσει πρὸς τὸ σύνολον τῆς ἀποδόσεως τῶν ἀμέσων φόρων αὐξηθεῖσα κατ'ἀρχὴν, διατηρεῖται ἐπὶ μακρὸν σχεδὸν μέχρι τῆς καταργήσεώς της εἰς σταθερὰν σχέσιν. Ἀρχικῶς ἐκάλυπτε τὰ 50)ο τῶν

* Α. Μ. Ἀνδρεάδου, Παραδόσεις Δημοσίας Οἰκονομίας σελ. 89.

άμεσων φόρων άργότερον ή αναλογία αύτη άνήλθεν εις 20ο)ο, ίνα και πάλιν κατέλθη εις τὸ ποσοστὸν τῶν 17ο)ο.

Εἰς ἀριθμοὺς ή ἀπόδοσις τοῦ φόρου ὠρισμένων χρονικῶν περιόδων παρουσιάζεται ὡς ἀκολουθως :

Ἔτη	Φόρος Ἐπιτηδεύματος	Ἄμεσοι φόροι	Σχέσις φόρου ἐπιτηδ. πρὸς ἀμέσους
1852	284.025	5.221.010	
1870	791.041	11.734.494	6.8ο)ο
1880	1.387.716	9.390.925	14.7
1885	2.111.210	11.049.180	19 ο)ο
1895	3.786.373	19.106.223	19.7
1905	3.441.125	19.386.508	17.7
1915	4.205.412	19.009.106	22.1
1917	6.180.810	47.800.000	12.1

Ἡ ἀπόδοσις τοῦ φόρου ἐπιτηδεύματος παρουσιάζει συνεχῆ αὔξησιν, ὀφειλομένην κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὰς ὄλονέν ἐπὶ εὐρυτέρων βάσεων μεταρρυθμίσεις τῆς φορολογίας. Ἡ εἰς ποσοστὰ αὔξεις εἶναι ἀκόμη μεγαλυτέρα. Ἐνῶ τὸ 1852 ἀπετέλει τὰ 4ο)ο τῶν ἀμέσων φόρων, τὸ ποσοστὸν τοῦτο φθάνει τὰ 22ο)ο κατὰ τὸ 1915. Ἡ μεγάλη διαφορὰ τῶν ποσοστικῶν σχέσεων ὀφείλεται καὶ εἰς τὰς τροποποιήσεις τῆς ἀμέσου φορολογίας. Ὀρισμένοι ἄμεσοι φόροι μεγάλης ἀποδόσεως, ὡς ὁ τῆς δεκάτης, καταργοῦνται καὶ ἀντικαθίστανται δι' ἄλλων μικροτέρας παραγωγικότητος. Ἡ συνολικὴ συνεπῶς αὔξεις τῶν ἀμέσων φόρων ὑπῆρξε κατὰ τὴν περίοδον ταύτην μικροτέρα, ἐξ οὗ καὶ ἡ διαφορὰ τῶν ποσοστικῶν σχέσεων.

2. Ἡ φορολογικὴ μεταρρύθμισις τοῦ 1919 καὶ ἡ κατάργησις τῆς φορολογίας τοῦ ἐπιτηδεύματος.

Τὸ σύστημα τῆς ἀμέσου φορολογίας ἐν γένει, ὡς τοῦτο ἴσχυε κατὰ τὴν πρὸ τοῦ 1919 περίοδον, ἐνεφάνιζε πολλὰ μειονεκτήματα.

Ἀπὸ ἀπόψεως φορολογικῆς δικαιοσύνης δὲν ἀνταπεκρίνετο εἰς τὰς νεωτέρας ἀρχὰς περὶ φόρου.

Ἡ φορολογικὴ ἱκανότης ἐκάστου ἀτόμου δὲν καθωρίζετο ἐπὶ τῆ βάσει τοῦ καθαροῦ εἰσοδήματος, ἀλλ' ἐπὶ τῆ βάσει τοῦ ἀκαθαρίστου τοιούτου καὶ τούτου προσδιοριζομένου ἐπὶ τῆ βάσει τεκμηρίων καὶ ἐξωτερικῶν ἐνδείξεων.

Ἀπὸ ταμιευτικῆς ἀπόψεως ἡ ἄμεσος φορολογία συνολικῶς καὶ εἰδικῶς κατὰ κατηγορίας, δὲν ἐνεφάνιζε παραγωγικότητα ἀποδόσεως. Ἡ ἀπόδοσις δὲν παρηκολούθει τὴν γενικὴν αὔξησιν τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου. Ἡ ἔλλειψις ἐλαστικότητος ἦτο ἐν ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα μειονεκτήματα τοῦ φορολογικοῦ συστήματος. Οὕτω, ἡ σχέσις τῆς ἀπο-

δόσεως τῶν ἀμέσων φόρων * πρὸς τοὺς λοιπούς, ἐνῶ κατὰ τὸ 1872 ἦτο 12,8 ἑκατ. ἄμεσοι πρὸς 19,5 ἑκατ. λοιποὶ φόροι, κατὰ τὸ 1914 μετεβλήθη εἰς 46,7 ἑκατ. ἄμεσοι πρὸς 156 ἑκατ. λοιποὶ φόροι. Ἦτοι ἡ ἀναλογικὴ σχέσις τῶν ἀμέσων φόρων περιωρίσθη ἀπὸ 40ο)ο εἰς 23ο)ο.

Ἡ φορολογία τοῦ ἐπιτηδεύματος, μία τῶν συστατικῶν φορολογιῶν τοῦ συστήματος τῆς ἀμέσου φορολογίας, ἐνεφάνιζε τὰ αὐτὰ μειονεκτήματα. Ἐβασίζετο ἐπὶ ἐξωτερικῶν ἐνδείξεων καὶ μάλιστα ἐνδείξεων (ὡς τὸ ἐνοίκιον), αἱ ὁποῖαι δὲν παρέχουν ἀσφαλῆ τεκμήρια τῆς ἀκριβοῦς φορολογικῆς ἰκανότητος τῶν φορολογουμένων. Ἡ καθιέρωσις κατωτάτου καὶ ἀνωτάτου φορολογικοῦ ὅρου ἐστέρει τὴν φορολογίαν τῆς ἀπαραιτήτου ἐλαστικότητος καὶ παραγωγικότητος. Ὁ μεγάλος ἀριθμὸς τῶν ἐξαιρέσεων περιώριζε σημαντικώτατα τὴν ἀρχὴν τῆς γενικότητος καὶ καθολικότητος τοῦ φόρου. Τοῦτου ἕνεκα λαμβάνει χώραν κατὰ τὸ ἔτος 1919 ἡ γνωστὴ μεταρρυθμισις, ἣτις ἐβασίσθη ἐπὶ τῶν τριῶν φορολογιῶν, ἣτοι τῆς φορολογίας τῶν καθαρῶν προσόδων (ν. 1640), τῆς φορολογίας κληρονομιῶν, δωρεῶν, προικῶν καὶ λαχείων (ν. 1641) καὶ τῆς φορολογίας τῆς αὐτομάτου ὑπερτιμήσεως τῶν ἀκινήτων (ν. 1642).

Ἡ φορολογία τῶν καθαρῶν προσόδων, ἣτις ἀπετέλεσε καὶ τὴν βᾶσιν τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ 1919, ἀντικατέστησε τὸ πλεῖστον τῶν διαφόρων φόρων ἐπὶ τῶν προσόδων, ἐν οἷς καὶ τὸν φόρον τοῦ ἐπιτηδεύματος. Εἰς τὸ ἐξῆς τὰ κέρδη τῶν ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων ὡς καὶ αἱ ἀμοιβαὶ τῶν ἐλευθερίων ἐπαγγελμάτων φορολογοῦνται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς καθαρᾶς προσόδου τῆς προσδιοριζομένης ἐκ τῶν τηρουμένων λογιστικῶν στοιχείων.

Κατὰ πόσον ἡ μεταρρυθμισις τοῦ 1919, καὶ δὴ ἡ ἀφορῶσα τὴν κατάργησιν τῆς φορολογίας τοῦ ἐπιτηδεύματος καὶ τὴν ἀντικατάστασιν ταύτης διὰ τῆς Δ' κατηγορίας τοῦ ν. 1640 περὶ φορολογίας τῶν κερδῶν ἐξ ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, ὑπῆρξεν ἡ ἐνδεδειγμένη, χρονικῶς τοῦλάχιστον, δὲν εἶναι τοῦ παρόντος πρὸς ἐξέτασιν. Εἰς ἰδιαιτέραν μας μελέτην ἐξετάζομεν ἐν ἐκτάσει τὰ τῆς μεταρρυθμίσεως ἐκείνης. Ἐνταῦθα περιοριζόμεθα ν' ἀναφέρωμεν ὅτι τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ὑπῆρχον αἱ προϋποθέσεις τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ φόρου εἰσοδήματος ἐν Ἑλλάδι. Ἐλειπον αἱ ὠργανωμένα φοροτεχνικὰ ὑπηρεσίαι, αἵτινες θὰ ἀνελάμβανον τὴν ἐφαρμογὴν φόρου

* Αἱ ἀποδόσεις τῶν φόρων ἐλήφθησαν ἐκ τῶν δημοσιευομένων ἐπισήμων πινάκων εἰς τὴν ἔκθεσιν τοῦ F. Zappelloni ἐπὶ τοῦ σχεδίου μεταρρυθμίσεως τοῦ δημοσίου λογιστικοῦ. Ἀθῆναι 1915.

βασιζομένου ἐπὶ τοῦ ἀνακριτικοῦ συστήματος. Τὸ ἐπίπεδον τῆς φορολογικῆς συνειδήσεως ἦτο ἰδιαίτερος χαμηλόν, λόγῳ τῆς ἐπιβολῆς τῆς φορολογίας τῶν ἐκτάκτων κερδῶν καὶ τοῦ ἀπροσαρμοστού τοῦ Ἕλληνας φορολογουμένου πρὸς τὰς νέας ἀπαιτήσεις τῆς φορολογικῆς διαδικασίας. Ἡ ἐποχὴ, λόγῳ τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως, ἦτο ἀκατάλληλος διὰ μίαν τοιαύτην ριζικὴν μεταρρύθμισιν. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης, ἡ μεταρρύθμισις τοῦ 1919 ὑπῆρξε πρόωρος καὶ δὲν ἀνταπεκρίνετο πρὸς τὰς τότε οἰκονομικὰς καὶ δημοσιονομικὰς συνθήκας τῆς χώρας.

Αἱ γνῶμαι ἄλλως τε τῶν εἰδικῶς μελετησάντων τὰ τῆς φορολογίας κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην συνηγόρουν ὑπὲρ μιᾶς καλύτερας, ἐπὶ εὐρυτέρων βάσεων ἐδραζομένης, ρυθμίσεως τοῦ φόρου τοῦ ἐπιτηδεύματος, χωρὶς νὰ προτείνουν τὴν ἀκολουθηθεῖσαν ριζικὴν μεταβολὴν τοῦ συστήματος διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ φόρου τῆς καθαρᾶς προσόδου ὡς πρὸς τὰ κέρδη τῶν ἐμποροβιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων. Ὁ καθηγητὴς κ. Ἀνδρεάδης, κρίνων γενικώτερον τὸν φόρον τοῦ εἰσοδήματος, παρετήρει ὅτι δὲν ὑπῆρχον αἱ προϋποθέσεις τῆς ἐφαρμογῆς του ἐν Ἑλλάδι «ἐνθα τοσαύτη θαυμασία ἐφευρετικότης ἀναπτύσσεται πρὸς καταστρατήγησιν τῶν φορολογικῶν νόμων» καὶ ὅτι «δὲν φαίνεται ἐπιβαλλομένη ἡ εἰσαγωγή συστήματος βεβαιώσεως, ὅπερ ἀποτελεῖ βραβεῖον τῆς κακῆς πίστεως»¹.

Τῆς αὐτῆς γνώμης ἦσαν καὶ οἱ κ.κ. Κ. Δεμερτζῆς² καὶ Β. Γεωργαντάς³. Ὁ κ. Δεμερτζῆς παρετήρει ὅτι ἐπεβάλλετο μεταρρύθμισις τοῦ φόρου εἰς τρόπον ὥστε τὸ εἰσόδημα τῶν ἐπιτηδευμάτων νὰ ἐξευρίσκειται «δι' ἐλευθέρας κρίσεως ἐπιτροπῶν, λαμβανουσῶν ὑπ' ὄψιν πᾶν οἰονδήποτε γνώρισμα κατ' ἀπόλυτον κρίσιν καὶ ἐξευρισκουσῶν δι' ὄλων τῶν μέσων, πλὴν τῆς ἀντικειμενικῆς ἐρεύνης, τὸ πιθανὸν εἰσόδημα τοῦ ἐπαγγελματίου».

Παρ' ὅλα ὅμως ταῦτα ἡ εἰσαγωγή τοῦ φόρου τῶν καθαρῶν προσόδων ἐπραγματοποιήθη διὰ τοῦ ν. 1640 τοῦ 1919 συνολικῶς δι' ὅλας τὰς κατηγορίας τῶν προσόδων. Εἰς τὴν Γαλλίαν, ὅπου ὁ φόρος τοῦ εἰσοδήματος εἰσήχθη τμηματικῶς, ἡ ὑπαγωγή τῶν κερδῶν τῶν ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων συνετελέσθη μετὰ τρία ἔτη ἀπὸ τῆς ψηφίσεως τοῦ ἀρχικοῦ νόμου, ἦτοι τὸ ἔτος 1917 καὶ ἀφοῦ ἐλήφθησαν πλεῖστα μέτρα πρὸς ἐξουδετέρωσιν τῆς τυχόν ἀντιδράσεως τῶν φορολογουμένων. Ἐν τῶν μέτρων τούτων

1. Α. Ἀνδρεάδου, Παραδόσεις κλπ. σελ. 107.

2. Εἰσήγησις ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ 1913. Τεῦχος Α. σελ. 30.

3. Δημόσια Οἰκονομικὰ καὶ Ἑλλην. Οἶκον. Νομοθεσία. Τόμος III σελ. 652.

ἦτο ὅτι οἱ φορολογούμενοι, εἰς ἣν περίπτωσιν ἐπεθύμουν ν' ἀποφύγουν τὸν ἐκ μέρους τῆς διοικήσεως ἔλεγχον τῶν λογιστικῶν των βιβλίων, ἠδύναντο νὰ δηλώσουν μόνον τὸν κύκλον τῶν ἐργασιῶν των εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἐφορίαν, ὁπότε τὸ καθαρὸν των κέρδος προσδιωρίζετο ἐπὶ τῇ βάσει εἰδικῶν συντελεστῶν ἐπὶ τοῦ κύκλου ἐργασιῶν.

Διὰ τοῦ ν. 1640 κατηργήθη ἀπὸ τοῦ οἴκον. ἔτους 1919—20 ὁ φόρος τοῦ ἐπιτηδεύματος, τὰ κέρδη δὲ τῶν ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων φορολογοῦνται ἐφεξῆς εἰς τὴν Δ' κατηγορίαν τῆς φορολογίας τῶν καθαρῶν προσόδων ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ πραγματοποιημένου καθαροῦ κέρδους.

3. Ὁ φόρος τοῦ ἐπιτηδεύματος ὡς « τέλος ἀδείας ».

Μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ φόρου καθαρῶν προσόδων, ὁ φόρος τοῦ ἐπιτηδεύματος καταργεῖται ἀπὸ τοῦ οἴκον. ἔτους 1919—20 ὡς φόρος ἐπὶ τῶν ἐπαγγελματικῶν κερδῶν. Ἀπὸ τοῦ οἰκονομικοῦ ἔτους 1921—22 τίθεται ἐν ἰσχύϊ διὰ τοῦ ν. 2117 τὸ « τέλος ἀδείας ἀσκήσεως ἐπιτηδεύματος ». Εἶναι πάγιον τέλος ἀδείας ἀσκήσεως ἐπιτηδεύματος ἐπιβαλλόμενον εἰς πάντα ἡμεδαπὸν ἢ ἀλλοδαπὸν (φυσικὸν ἢ νομικὸν πρόσωπον) ἀσκοῦντα ἐντὸς τῆς Ἐπικρατείας βιοποριστικὸν ἢ κερδοσκοπικὸν ἐπάγγελμα ἢ ἐπιτήδευμα.

Τὸ ἀρχικὸν τέλος ὠρίζετο ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς πόλεως ἢ κωμοπόλεως ἢ τοῦ χωρίου, ἔνθα ἡσκειτο τὸ ἐπιτήδευμα, ἦτο δὲ ἐλαφρότατον μὴ ὑπερβαῖνον τὰς 50 δραχμὰς ἐτησίως. Αὐξηθέντος ὅμως τοῦ παραμένοντος ὡς ἀφορολογήτου ποσοῦ (ἐλαχίστου συντηρήσεως) τῆς Δ' κατηγορίας τῶν κερδῶν ἐξ ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων εἰς τὴν φορολογίαν τῶν καθαρῶν προσόδων διὰ τοῦ ν. 3333 ἀπὸ τοῦ οἴκον. ἔτους 1925—26 ἀπὸ 4000 δραχμῶν εἰς 25000 δραχμῶν, αὐξάνεται ἀντιστοίχως καὶ τὸ τέλος ἐπιτηδεύματος μέχρις 800 δραχμῶν, ἀντικαθιστῶν οὕτω ἐν μέρει τὸν διαφεύγοντα φόρον καθαρᾶς προσόδου ἐκ τῆς αὐξήσεως τοῦ ἐλαχίστου συντηρήσεως.

Ἡ κατάταξις τῶν ἐπιτηδευματιῶν ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ ἐγένετο κατὰ μὲν τὸν ἀρχικὸν νόμον 2117 εἰς ἕξ κατηγορίας, κατὰ δὲ τὸν τροποποιήσαντα τοῦτον ν. 3338 εἰς ἐννέα.

Κατάταξις τέλους ἀδείας ἐπιτηδεύματος

Κατὰ τὸν ν. 2117 ἰσχύσαντα διὰ τὰ ἔτη 1921—22, 1922—23, 1923—24, 1925—26				Κατὰ τὸν ν. 3338 ἰσχύσαντα διὰ τὸ οἶκον. ἔτος 1925—26					
1.	Μέχρι	πληθ.	5 χιλ. κατ. δρ.	5	1.	Μέχρι	πληθ.	1.000 κατ. δρ.	50
2.	»	»	10 » » »	5	2.	»	»	5.000 » »	100
3.	»	»	15 » » »	10	3.	»	»	10.000 » »	200
4.	»	»	25 » » »	15	4.	»	»	15.000 » »	300
5.	»	»	40 » » »	20	5.	»	»	20.000 » »	400
6.	»	»	40 » » »	25	6.	»	»	30.000 » »	500
					7.	»	»	50.000 » »	600
					8.	»	»	100.000 » »	700
					9.	ἄνω τῶν		100.000 » »	800

Τὸ ἄνω τέλος ἐμειοῦτο εἰς τὸ ἥμισυ προκειμένου περὶ κωμοπόλεων ἢ χωρίων ἢ συνοικισμῶν μὴ ἀποτελούντων πρωτεύουσαν Κοινότητος ἢ Δήμου. Διὰ τὰς ἡμεδαπὰς καὶ ἑτερορρυθμούς ἐταιρείας ὁ ὑπολογισμὸς τοῦ τέλους ἐγένετο ἐπὶ τοῦ καταβεβλημένου μετοχικοῦ κεφαλαίου ἐπὶ ποσοστῶ ἐκ 2 ο)οο (δύο τοῖς χιλίοις), διὰ δὲ τὰ μηχανοκίνητα πλοῖα, φορτηγίδας καὶ ἰστιοφόρα ἐπὶ τῇ βάσει τῆς εἰς κόρους καθαρᾶς αὐτῶν χωρητικότητος.

Ἡ ἀπόδοσις τοῦ τέλους ἐπιτηδεύματος ὑπῆρξεν ἡ ἀκόλουθος κατὰ τὰ ἔτη 1921—25.

	Βεβαιωθέντα	Εἰσπραχθέντα
1921—22	2.154.676	1.770.800
1922—23	3.603.658	2.785.607
1923—24	21.881.481	21.367.331
1924—25	23.337.518	23.166.305
1925—26	58.301.349	54.244.185

Σχετικὴ αὐξήσις τῆς ἀποδόσεως παρατηρεῖται ἀπὸ τοῦ 1923—24 καὶ ἐντεῦθεν ὀφειλομένη εἰς τὴν ἐπελθοῦσαν αὐξήσιν τοῦ τέλους ἐπιτηδεύματος.

4. Ἡ ἐπαναφορά τοῦ φόρου ἐπιτηδεύματος καὶ ἡ νεωτέρα αὐτοῦ μορφή.

Ἡ φορολογία τῶν καθαρῶν προσόδων, καὶ δὴ ἡ Δ' κατηγορία ταύτης ἢ περιλαμβάνουσα τὰ κέρδη τῶν ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, δὲν ἀπέδωκε τὰ προσδοκώμενα ἀποτελέσματα. Ἡ ἀπόδοσις τῆς ὑπῆρξε πενιχρά, κατώτερα κατὰ πολὺ τῆς πραγματικότητος. Ἀρκεῖ νὰ λεχθῇ ὅτι ἡ Δ' κατηγορία τῶν ἐμποροβιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων δὲν ἀπέδιδεν εἰμὴ 40 περίπου ἑκατομμύρια

χαρτίνων δραχμῶν ἢ 2,7 ἑκατομ. χρυσῶν ἔναντι τῶν 6,2 ἑκατομμ. χρυσῶν, τὸς ὁποίας ἀπέδιδε πρὸ τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ 1919 ἡ φορολογία τοῦ ἐπιτηδεύματος. Προσθέτομεν ἀκόμη ὅτι, ἐνῶ ἡ φορολογία τῶν ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων ἀπέδωκε κατὰ τὸ οἶκον. ἔτος 1925—26 50 ἑκατομμύρια δραχμῶν, ἡ φορολογία τῶν δημοσίων μόνον ὑπαλλήλων, ἥτοι φορολογουμένων μικρᾶς φορολογικῆς ἀντοχῆς καὶ μὲ ἑλαφρὸν ποσοστὸν φόρου, ἀπέδιδε 22.230.000 τὸ δὲ τέλος ἀδείας ἐπιτηδεύματος 54 ἑκατομμύρια περίπου.

Τὰ αἷτια τῆς ἀποτυχίας ταύτης εἶναι πολλά, ἡ ἔκθεσις τῶν ὁποίων δὲν εἶναι τοῦ παρόντος. Πρὸ τῆς καταστάσεως ταύτης εὐρεθὲν τὸ Κράτος καὶ ἠναγκασμένον νὰ καλύψῃ ἀνάγκας ἐπείγουσας φύσεως, ἐπανεφέρεν ἐκ νέου ἀπὸ τοῦ οἰκονομικοῦ ἔτους 1926—27 τὸν φόρον τοῦ ἐπιτηδεύματος διὰ τὰ μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν 150.000 δραχμῶν ἑτησίως κέρδη τῶν ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τὰς ἀμοιβὰς τῶν ἐλευθερίων ἐπαγγελμάτων.

Οἱ ἐπιτηδευματῖαι κατατάσσονται εἰς κλάσεις ἀναλόγως τῆς τεκμαιρομένης προσόδου τῆς καθοριζομένης ὑπὸ εἰδικῶν ἐπιτροπῶν, ἡ δὲ διαδικασία βεβαιώσεως καὶ εἰσπράξεως ἀκολουθεῖ ἐν πολλοῖς τὴν διαδικασίαν τῆς φορολογίας τῶν καθαρῶν προσόδων.

Ὁ φόρος τοῦ ἐπιτηδεύματος, ὡς ἰσχύει ἀπὸ τοῦ ἔτους 1926, διαφέρει τοῦ παλαιοῦ του τύπου. Εἶναι φόρος ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος μᾶλλον, ἢ ἀκριβέστερον τρόπος ἐξευρέσεως καὶ ὑπολογισμοῦ τοῦ εἰσοδήματος τῶν μικρῶν ἐπιχειρήσεων. Δεδομένου ὅτι ὁ ἐπὶ τῆ βάσει ἐλεγχομένων δηλώσεων καθορισμὸς τῶν καθαρῶν κερδῶν προσέκρουσεν ἐν τῇ πρακτικῇ εἰς σοβαρὰς δυσκολίας, λόγῳ ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐλλείψεως καλῶς ὀργανωμένων φοροτεχνικῶν ὑπηρεσιῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τοῦ μὴ δυνατοῦ τῆς τηρήσεως τῶν ἀπαραιτήτων λογιστικῶν βιβλίων καὶ λοιπῶν δικαιολογητικῶν ἐκ μέρους τῶν φορολογουμένων μικροεπιτηδευματιῶν, ὁ νομοθέτης προέκρινε τὸν ἐπὶ τῆ βάσει τεκμηρίων ὑπὸ ἐκτιμητικῶν ἐπιτροπῶν καθορισμὸν τεκμαρτοῦ φορολογητέου εἰσοδήματος τῶν ἐπιτηδευματιῶν τῶν πραγματοποιούντων κέρδη κατώτερα τῶν 150.000 δρχ. ἑτησίως. Ἡ ἔννοια τοῦ φόρου ἐπιτηδεύματος, ὡς φόρου ἐπὶ τῶν κερδῶν καθωρίσθη εἰδικώτερον καὶ διὰ τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ ν. 5117 ὀρίσαντος ὅτι ὁ φόρος ἐπιβάλλεται ἐπὶ τῆς τεκμαιρομένης πιθανῆς ἐτησίας καθαρᾶς προσόδου τοῦ φορολογουμένου.

Αἱ πρὸς τοῦτο συσταθεῖσαι ἐκτιμητικαὶ ἐπιτροπαί, λαμβάνουσαι ὑπ' ὄψει τὴν τυχὸν δήλωσιν τοῦ φορολογουμένου, τὰ διάφορα ἐξω-

τερικὰ γνωρίσματα (κύκλον ἐργασιῶν, κεφάλαια, πληρωνομένους τόκους, ἀριθμὸν ὑπαλλήλων, ἐργατικὸν προσωπικόν, δύναμιν μηχανῶν, ἐνοίκια κλπ.) κατατάσσουν τοὺς ἐπιτηδευματίας εἰς κλάσεις ἀναλόγως τοῦ παρ' αὐτῶν καρπουμένου ἐτησίου τεκμαρτοῦ εἰσοδήματος.

Τὸ σύστημα τοῦτο τῆς βεβαιώσεως τοῦ φόρου δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἀντιβαῖνον πρὸς τὰς νεωτέρας ἀρχὰς περὶ φορολογικῆς δικαιοσύνης, οὐδὲ πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς φορολογίας ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ εἰσοδήματος. Εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι συχνάκις ἐν τῇ πράξει ὁ φόρος τοῦ ἐπιτηδεύματος δὲν θεωρεῖται ὡς φόρος πραγματικὸς ἐπὶ τῶν κερδῶν, ἀλλ' ὡς φόρος προσωπικὸς καθοριζόμενος ἐκ τῆς θέσεως τοῦ καταστήματος καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑπαλλήλων καὶ τοῦ ἐνοικίου. Τοῦτο ὀφείλεται ὅμως εἰς τὸ ὅτι ὁ οὕτω πως προσδιορισμὸς τοῦ εἰσοδήματος καὶ τοῦ ἀναλογοῦντος φόρου ἰσχύει ἐπὶ μίαν τριετίαν καὶ κατὰ συνέπειαν αἱ ἐκτιμητικαὶ ἐπιτροπαὶ μὴ δεσμευόμεναι ἐκ τῶν τυχόν ἀποτελεσμάτων μιᾶς καὶ μόνης χρήσεως, προσδιορίζουν οὕτως εἰπεῖν τὴν μέσσην ἐτησίαν ἀντοχὴν τοῦ φορολογουμένου ἐκάστης τριετίας. Ἐπὶ πλεόν δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται ὅτι εἰς τὸν φόρον ἐπιτηδεύματος, ὡς οὗτος ἰσχύει σήμερον, συνεχωνεύθη καὶ τὸ μέχρι τοῦ 1925 ἰσχυῖσαν πάγιον «τέλος ἀδείας ἀσκήσεως ἐπιτηδεύματος», εἰς τρόπον ὥστε κατὰ τὸν ὑπολογισμὸν τοῦ φόρου ἐπιτηδεύματος συνυπολογίζεται καὶ ἀνάλογον ποσὸν διὰ τὸ τέλος τοῦτο.

Τοιοῦτον σύστημα βεβαιώσεως ἰσχύει ἄλλως τε καὶ εἰς τὰ πλεῖστα τῶν κρατῶν, ἔνθα ἐφαρμόζεται ὁ φόρος εἰσοδήματος. Εἰς τὴν Γερμανίαν τὰ κάτω τῶν 8.000 μάρκων (περίπου 150.000 δρχ.) εἰσοδήματα κατατάσσονται ἐπὶ τῇ βάσει ἐκτιμητικῶν ἐπιτροπῶν, ἀκριβῶς ὡς καὶ παρ' ἡμῖν διὰ τὸν φόρον ἐπιτηδεύματος. Εἰς τὴν Γαλλίαν αἱ μικραὶ ἐπιχειρήσεις, τῶν ὁποίων τὰ κέρδη δὲν ὑπερβαίνουν ὠρισμένον ποσόν, καθορίζονται ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ forfait, τύπου παραπλησίον πρὸς τὸ ἡμέτερον ἐπιτήδευμα.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ σημασία τῆς φορολογίας τοῦ ἐπιτηδεύματος παρ' ἡμῖν, ἐν σχέσει πρὸς τὴν ὅλην θέσιν καὶ ἀπόδοσιν τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος, εἶναι κατὰ πολὺ μεγαλυτέρα ἢ ἐκείνη τῆς τοῦ forfait, εἰς τὸν γαλλικὸν φόρον τοῦ εἰσοδήματος ἢ τῆς Pausehalierung τοῦ γερμανικοῦ φόρου. Ἡ ἐξαιρετικὴ θέσις τοῦ φόρου τοῦ ἐπιτηδεύματος ἐν Ἑλλάδι ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ ὅλου συστήματος τῆς ἀμέσου φορολογίας ὀφείλεται εἰς τὴν ἔλλειψιν μεγάλων εἰσοδημάτων παρ' ἡμῖν. * Ἡ ὑπαρξις μεγάλων εἰσοδημάτων ἐπιτρέπει τὴν δι'

* Οἱ ἔχοντες εἰσόδημα πλεόν τῶν 150 χιλιάδων ἐτησίως ἀποτελοῦν τὰ 0,20ο)ο τῶν ἀσκούντων βιοποριστικὸν ἐν γένει ἐπάγγελμα.

ἐλαφρᾶς ἐπιβαρύνσεως σημαντικὴν ἀπόδοσιν τοῦ φόρου εἰσοδήματος. Ἐφ' ὅσον παρ' ἡμῖν οἱ ἔχοντες εἰσόδημα πέραν τῶν 150.000 δραχμῶν ἑτησίως εἶναι περιορισμένοι τὸν ἀριθμὸν οὐχὶ δὲ ὑψηλῆς ἀντοχῆς, εἶναι ἐπόμενον τὸ ἔσοδον ἐκ τῆς φορολογίας τῶν μικρο-ἐπιτηδευμάτων νὰ εἶναι ἐν σχέσει πρὸς τὸ σύνολον τῆς ὅλης ἀποδόσεως τοῦ φόρου εἰσοδήματος καὶ τῶν ἀμέσων φόρων σημαντικόν.

Ἡ ἀπόδοσις τοῦ φόρου ἐπιτηδεύματος κατὰ τὴν περίοδον 1926—1933 παρουσιάζει τὴν ἀκόλουθον ἐξέλιξιν ἀριθμητικῶς καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὴν συνολικὴν ἀπόδοσιν τῶν ἀμέσων φόρων.

Οἶκον. ἔτη	Βεβαιωθέντα	Ποσοστὸν εἰσπράξ. ἐπὶ συνόλου ἀμέσων φόρων
1926—27	159.793.684	
1927—28	339.214.690	13.23
1928—29	264.277.684	19.53
1929—30	206.663.253	14.53
1930—31	199.476.438	11.77
1931—32	229.530.966	12.53
1932—33	219.798.356	12.77
		13.64

5. Ἡ εὐρυνσις τοῦ ἀντικειμένου τοῦ φόρου ἐπιτηδεύματος καὶ αἱ τροποποιήσεις τοῦ ν. 5117. *

Διὰ τοῦ ν. 5117 ἐπεξετάθη ἡ φορολογία τοῦ ἐπιτηδεύματος ἐπὶ τῶν μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν 300 χιλιάδων ἑτησίων κερδῶν ἀντὶ τῶν μέχρις 150.000. Ἀπεσαφηνίσθη εἰδικώτερον ἡ μορφή τοῦ φόρου ὀρισθέντος διὰ τοῦ ἀρθροῦ 2 τοῦ ν. 5117 ὅτι ὁ φόρος ἐπιτηδεύματος ἐπιβάλλεται ἐπὶ τῆς βάσει τῆς τεκμαίρομένης πιθανῆς ἑτησίας προσόδου τῶν φορολογουμένων, ὑπὸ τὸν περιορισμὸν ὅμως ὅτι οὗτος ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει δύναται νὰ εἶναι κατώτερος τοῦ φόρου τῆς πρώτης κλάσεως τῆς κλίμακος.

Ὁ περιορισμὸς οὗτος ἀφορᾷ κυρίως τοὺς μικροἐπιτηδευματίας, ὁπότε ὁ φόρος ἔχει τὴν ἐννοιαν τοῦ τέλους τοῦ δικαιώματος τοῦ Κράτους.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν κλάσεων ηὐξήθη ἀπὸ 22 εἰς 30 μὲ κατώτατον ποσὸν φόρου δραχμῶν 600, εἰς ὃ ἀντιστοιχεῖ πιθανὴ τεκμαρτὴ πρόσ-

* Βλέπε ἐπίσης Καρώνη Ἀθ. Ἡ φορολογία τοῦ Ἐπιτηδεύματος (ἐρμηνεία τοῦ νόμου) Ἀθῆναι 1933.

Πίτσιου Γ. Ἡ φορολογία τοῦ ἐπιτηδεύματος εἰς «Οἶκον. ταχυδρόμο» τῆς 7-5-33.

οδος 25.000 καὶ ἀνώτατον τοιοῦτον δραχμῶν 39.000 μὲ ἀντιστοιχοῦσαν τεκμαρτὴν πρόσοδον 300.000 δραχμῶν. Διὰ τῆς τροποποιήσεως ταύτης ἐπῆλθε μείωσις τοῦ μέσου φορολογικοῦ συντελεστοῦ μεταξὺ τῆς παλαιᾶς καὶ τῆς νέας κλίμακος. Εἰς τὰ ποσὰ ταῦτα τοῦ φόρου συνεχωνεύθησαν καὶ τὰ πρόσθετα τοῦ ἀναγκαστικοῦ δα-
 νείου.

Διὰ τοὺς μικροεπιτηδευματίας καθιερώθη εἰδικὴ παγία φορολογία, κατηργήθη δὲ ἡ διάταξις τῆς ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ ἐφαρμογῆς τῆς κλίμακος.

Διάκρισις ἐγένετο ὡς πρὸς τὴν ἐπιβάρυνσιν τῶν ἐπιτηδευματιῶν τῶν ἀσκούντων ἐλευθέριον ἐπάγγελμα θεσπισθείσης μειώσεως τῆς διὰ τοὺς λοιποὺς ἐπιτηδευματίας κλίμακος κατὰ τὸ 1)5.

Οὐσιώδης τροποποιήσις ἐπῆλθε διὰ τὴν φορολογίαν τῶν ἑτερορρυθμῶν ἐταιρειῶν, αἵτινες ὑπόκεινται ἐφεξῆς εἰς φόρον ἐπιτηδεύματος φορολογουμένου τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς ἐταιρείας διὰ τὸ σύνολον τοῦ κέρδους, ἀπαλλασσομένων τῶν ὁμορρυθμῶν ἐταιριῶν καὶ τῶν ἑτερορρυθμῶν μεριδίων.

* * *

Εἰς τὸ γενικὸν μέρος τῆς παρούσης μελέτης ὑπεστηρίξαμεν ὅτι ὁ φόρος ἐπιτηδεύματος ὑπὸ τὴν νεωτέραν αὐτοῦ μορφήν ἐνδείκνυται εἰς χώρας ὅπου δὲν ὑπάρχουν αἱ προϋποθέσεις τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ φόρου τῆς καθαρᾶς προσόδου.

Ἡ ἐπέκτασις ὅμως τούτου ἐπὶ τοῦ συνόλου σχεδὸν τῶν ὑποκειμένων εἰς φόρον καὶ ἡ γενίκευσις αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μέχρι 300.000 δραχμῶν ἐτησίων κερδῶν πρέπει νὰ γίνῃ δεκτὴ μὲ ὠρισμένας ἐπιφυλάξεις. Ὁ τεκμαρτὸς προσδιορισμὸς τῆς προσόδου εἶναι δυνατὸς δι' ἐπιτηδευματίας μικρᾶς οἰκονομικῆς ἀντοχῆς οὐχὶ ὅμως καὶ δι' ἐπιχειρήσεις ὑψηλῆς δυναμικότητος. Καθαρὸν κέρδος, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, ὁμορρυθμοῦ τινὸς ἐταιρείας ἐκ τριῶν ἐταίρων, 800 χιλιάδων δραχμῶν, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προσδιορισθῇ ἐπὶ τῇ βάσει τεκμηρίων καὶ λοιπῶν ἐνδείξεων ἐκ μέρους τῆς Ἐπιτροπῆς Κατατάξεως.

Ἡ Διοίκησις ἔπρεπε ν' ἀποβλέψῃ εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ φόρου ἐπιτηδεύματος ὡς φ ό ρ ο υ π ρ ο σ ω ρ ι ν ο ῦ, νὰ ἐπωφεληθῇ δὲ τοῦ χρονικοῦ διαστήματος τῆς ἰσχύος τούτου, ἵνα προπαρασκευάσῃ τὸ ἔδαφος διὰ μίαν ὀριστικὴν καὶ μόνιμον εἰσαγωγὴν τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος. Ἀντὶ τούτου προετιμήθη ἡ γενίκευσις τούτου καὶ διὰ τὰς μεγάλας ἐπιχειρήσεις, γενίκευσις φόρου μὴ βασιζομένου ἀπτολύτως εἰς τὰς νεωτέρας ἀντιλήψεις περὶ φορολογικῆς δικαιοσύνης.

Ἐξ ἄλλου οὐδὲν μέτρον ἐλήφθη ἐξασφαλίζον τὴν ὀρθὴν καὶ δικαίαν κατάταξιν τῶν ἐπιτηδευματιῶν ὑπὸ τῶν Ἐπιτροπῶν Κατατάξεως. Συνήθως συμβαίνει ἐπιτηδευματῖαι τοῦ αὐτοῦ ἐπαγγέλματος, τῆς αὐτῆς πόλεως, τῆς αὐτῆς δυναμικότητος, ὑπαγόμενοι εἰς δύο διαφοροὺς οἰκονομικὰς ἐφορίας, νὰ ἔχουν καταταγῆ ἀνίσως, ὁ μὲν εἰς τὴν 15ην κλάσιν ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὃ δὲ εἰς τὴν 8ην. Θὰ ἔπρεπε πρὸς ἐξασφάλισιν ἀκριβεστέρας ἐκτιμήσεως τῶν πραγμάτων νὰ ἐπεζητεῖτο ἡ συνεργασία τῶν ἐπαγγελματικῶν ὀργανώσεων κατὰ τρόπον μονιμώτερον, ἀποτελεσματικώτερον. Αἱ διοικήσεις τῶν κατὰ μέρος ὀργανώσεων θὰ ἔπρεπε νὰ ὑποβάλλουν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν κατάστασιν ἐμφαίνουσιν τὴν ἱεραρχικὴν κατάταξιν τῶν ἐπιτηδευματιῶν ἀπὸ ἀπόψεως δυναμικότητος. Αἱ καταστάσεις αὐταί, τιθέμεναι ὑπὸ τὴν κρίσιν τῶν ἐπιτροπῶν ἐκάστης οἰκονομικῆς ἐφορίας, θὰ ἀπετέλουν πολύτιμα συμβουλευτικὰ στοιχεῖα, θ' ἀπεφύγοντο δὲ αἱ σήμερον εἰς εὐρυτάτην κλίμακα παρατηρούμεναι ἀνισότητες καὶ ἀδικίαι λόγῳ τῆς διαφόρου κρίσεως τῶν Ἐπιτροπῶν Κατατάξεως. Ἡ θὰ ἠδύνατο ἡ κατάταξις νὰ ἐνηργεῖτο κατ' ἐπαγγέλματα, καίτοι τοῦτο προσκρούει εἰς πρακτικὰς δυσχερείας, ὁπότε πάλιν θὰ ἐτηρεῖτο κατὰ τὸ δυνατόν ἡ ἐνιαία κρίσις πάντων τῶν ἐπαγγελματιῶν τῆς αὐτῆς ομάδος.

Ἐκτὸς τούτου διὰ τῆς ἐπελθούσης τροποποιήσεως ἐπιδιώκεται εἰς περίοδον κρίσεως ἡ γενικὴ ἀνακατάταξις τῶν ἐπιτηδευματιῶν μὲ συστηματικὴν ἐλάφρυνσιν τῆς κλίμακος τῆς φορολογίας, δοθείσης τῆς ἐπιεικοῦς πρώτης κατατάξεως καὶ τῆς ἐπανειλημμένως ἐπελθούσης μειώσεως τῶν συντελεστῶν, εἰς τρόπον ὥστε τὰ νέα ἀποτελέσματα τοῦ φόρου θὰ εἶναι κατώτερα ἀπὸ ἀπόψεως ἀποδόσεως τῶν τῆς προηγουμένης περιόδου, θὰ ἐπέλθῃ δὲ σημαντικὴ ἐπιβάρυνσις τοῦ Κράτους ἐκ τῶν ἐξόδων βεβαιώσεως καὶ εἰσπράξεως. Γενικῶς, παρατηρεῖ τις μίαν ἀστάθειαν τῆς ἀκολουθουμένης πολιτικῆς ἐκ μέρους τοῦ Κράτους. Τὸ 1919 καταργεῖται ἡ φορολογία τοῦ ἐπιτηδεύματος καὶ εἰσάγεται ἡ φορολογία τῶν καθαρῶν προσόδων. Τὸ 1926 μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς φορολογίας τῶν καθαρῶν προσόδων, ἐπαναφέρεται ἐκ νέου ἡ φορολογία τοῦ ἐπιτηδεύματος ὑπὸ τύπον προσωρινότητος διὰ τὰ μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν 150.000 κέρδη, ἵνα κατὰ τὸ 1933 προσλάβῃ μονιμώτερον χαρακτῆρα καὶ ἐπεκταθῆ ἐπὶ τῶν μέχρι 300.000 δραχμῶν κερδῶν. Κατὰ τὰς ἀπόψεις τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν ἡ Ἑλλάς ἐκρίνετο ὥριμος κατὰ τὸ 1919 διὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος, δεκαπέντε ἔτη ἀργότερον, τὸ 1933, δὲν εἶναι εἰς θέσιν ν' ἀναλάβῃ οὐδὲ τὴν μερικὴν ἐφαρμογὴν τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΕΠΙΤΗΔΕΥΜΑΤΟΣ ΩΣ ΙΣΧΥΕΙ ΣΗΜΕΡΟΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Ἡ φορολογία τοῦ ἐπιτηδεύματος, ὡς αὕτη ἰσχύει σήμερον, ἐρρυθμίσθη διὰ τοῦ ν.δ. τῆς 18 Ἀπριλίου 1926 καὶ 15ης Ἰουλίου 1926, τῶν ν.δ. τῆς 13 Νβρίου 1927 τῆς 23 Μαρτίου 1929 κυρωθέντων διὰ τοῦ νόμου 4168 καὶ τελευταῖον διὰ τοῦ νόμου 5117. Αἱ κυριώτεραι διατάξεις τῆς φορολογίας ἐπιτηδεύματος ἔχουν ὡς ἑξῆς:

Ἐποκειμένον τοῦ φόρου: Ὁ φόρος τοῦ ἐπιτηδεύματος ἐπιβάλλεται εἰς πᾶν φυσικὸν ἢ νομικὸν πρόσωπον, ἡμεδαπὸν ἢ ἀλλοδαπὸν, ἀσκοῦν ἐντὸς τῆς Ἐπικρατείας ἐμπόριον, βιομηχανίαν ἢ ἐν γένει ἐπάγγελμα βιοποριστικὸν ἢ κερδοσκοπικόν, μὴ περιλαμβανόμενον δὲ εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ παρόντος καθοριζομένας ἐξαιρέσεις (ἄρθρ. 1 ν.δ. 18)4)26).

Ἐκ τοῦ φόρου ἐξαιροῦνται:

α) πάντες οἱ ἔμμισθοι δημόσιοι ἢ ἰδιωτικοὶ ὑπάλληλοι ἢ ὑπηρέται, οἱ ἡμερομίσθιοι ἐργάται, οἱ κήρυκες, οἱ ἀχθοφόροι καὶ οἱ ἄνευ καταστήματος ὑποδηματοκαθαρισταί·

β) οἱ κληρικοὶ καὶ νοσοκόμοι·

γ) οἱ γεωργοί, οἱ κτηνοτρόφοι (οἱ κάτοχοι αἰγοπροβάτων καὶ χοίρων, οἱ ποιμένες, οἱ βοσκοὶ κλπ.), οἱ ἄνευ πρίνου ὑλοτόμοι, οἱ ἐργάται θαλάσσης καὶ οἱ ρακοσυλλέκται·

δ) οἱ ἀμπελοκτῆμονες οἱ πωλοῦντες ἐντὸς τῶν οἰκιῶν των οἶνον ἀποκλειστικῶς ἰδίας παραγωγῆς·

ε) οἱ συνεταιρισμοὶ διὰ τὸ ὑπ'αὐτῶν ἀσκούμενον ἐπιτήδευμα, ἐφόσον διὰ τοῦτου ἀποκλειστικῶς σκοπεῖται ἡ ἐξυπηρέτησις τῶν ἀναγκῶν τῶν μελῶν αὐτῶν·

στ) οἱ συνεπεία τραυμάτων ἢ παθήσεων ἐν τῇ στρατιωτικῇ ὑπηρεσίᾳ καταστάντες ἀνάπηροι, ἐφόσον τυγχάνουσιν ἄπορις, τῆς τοιαύτης ἀπορίας αὐτῶν βεβαιουμένης διὰ πιστοποιητικοῦ τῆς Δημοτικῆς ἢ Κοινοτικῆς ὀρχῆς τοῦ τόπου, ἐνθα ἀσκεῖται τὸ ἐπάγγελμα ἢ περκειμένον περὶ προσφύγων, τοῦ οἰκείου σωματείου ἢ συλλόγου. Οἱ ἀνάπηροι καὶ θύματα πολέμου, κατὰ τὴν ἐννοιαν τοῦ Νόμου 4042 1929, εἰς οὓς ἐχορηγήθη ἄδεια λιανικῆς πωλήσεως καπνοῦ, ἢ ἀνεγέρσεως περιπτέρου ἢ ἀσκήσεως ἐπαγγέλματος μικροπωλητοῦ·

ζ) εἰ ἀγωγεῖς οἱ μὴ συστηματικῶς ἀσκοῦντες τὸ ἐπιτήδευμα τοῦτο οἱ κατ'ἀποκοπὴν ἐργαζόμενοι καὶ μὴ ἀποκερδαίνοντες πέραν τοῦ συνήθους ἡμερομισθίου διὰ τὸ ὅποῖον φορολογοῦνται εἰς τὴν ΣΤ' κατηγορίαν τῶν καθαρῶν προσόδων·

η) ἐπὶ τῷ ὄρω τῆς ἀμοιβαιότητος, αἱ ἀλλοδαπαὶ ἀνώουμοι ἀτμοπλοικαὶ ἐταιρεῖαι καὶ οἱ λοιποὶ ἰδιοκτῆται ἀλλοδαπῶν πλοίων.

Φορολογικὴν ὑποχρέωσιν ὑπέχουν:

1. Πάντες οἱ ἀτομικῶς ἐργαζόμενοι ἐπιτηδευματῆται ἐκ τῶν μὴ ἀπαλλασσομένων, κατὰ τὰ ἀνωτέρω.

2. Πάντες οἱ ὁμόρρυθμοὶ ἐταῖροι ἡμεδαπῶν ἢ ἀλλοδαπῶν ἐταιρειῶν, ὑποβαλλόμενοι εἰς ἴδιον ἕκαστος φόρον.

3. Τὸ νομικὸν πρόσωπον τῶν κατὰ τὸν νόμον 602 Συνεταιρισμῶν ἢ Σωματείων καὶ τῶν τούτοις ἐξομοιουμένων, ἐφ' ἑσόν δὲν σκοπεῖται ἀπεκλειστικῶς ἢ ἐξυπηρετήσις τῶν μελῶν αὐτῶν, διὰ τὸ σύνολον τῶν πραγματοποιηθέντων κερδῶν. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὑπάγεται εἰς τὸν φόρον ὁ ἐμφανῆς ἐταῖρος τῶν μετοχικῶν ἐταιρειῶν.

4. Οἱ ἀπλοῖ ἀντιπρόσωποι ἀλλοδαπῶν ἐταιρειῶν ἢ οἰκων.

5. Ἀλλοδαποὶ περιοδεύοντες πράκτορες ἢ ἀντιπρόσωποι ἢ περιοδεύοντες παραγγελιοδόχοι, συναλλασσόμενοι μετ' ἰδιωτῶν ἢ μετὰ τοῦ Δημοσίου, Δήμων, Κοινοτήτων καὶ παντὸς νομικοῦ προσώπου δημοσίου δικαίου.

6. Αἱ ἡμεδαπαὶ ἀνώνυμοι ἐταιρεῖαι δι' ἅπαντα τὰ ὑποκαταστήματά των, πλὴν τῶν ναυτιλιακῶν, φορολογουμένων ὡς κατωτέρω ἐν § 8. Αὗται δὲν ὑπόκεινται εἰς κατάταξιν, ἀλλὰ καταβάλλουσιν ἐτησίως φόρον ἐπιτηδεύματος πρὸς 2 1)2ο) ἐπὶ τοῦ καταβεβλημένου μετοχικοῦ κεφαλαίου αὐτῶν.

7. Αἱ ἐν Ἑλλάδι ἐργαζόμεναι ἀλλοδαπαὶ ἀνώνυμοι ἐταιρεῖαι δι' ἅπαντα ὡσαύτως τὰ ὑπ)τα ἢ πρακτορεῖα αὐτῶν. Καὶ τούτων ὁ φόρος ἐπιτηδεύματος ὀρίζεται παγίως εἰς δραχ. 25.000 ἐτησίως, ἄνευ κατατάξεως.

8. Οἱ διαχειρισταὶ πλοίων καὶ φορτηγίδων ἡμεδαπῆς ἰθαγενείας. Ὁ φόρος ἐπιβάλλεται ἐπὶ παντὸς πλοίου, ἀνερχόμενος εἰς δρ. 5 κατὰ κόρον μέχρι χωρητικότητος 60 κόρων, πέραν δὲ τῶν 60 κόρων εἰς δραχ. 2.30 κατὰ κόρον (νόμος 5420).

9. Οἱ ἀρχιτέκτονες καὶ μηχανικοί, πλὴν τῶν ἀνώνυμων ἐταιρειῶν, ὑποβάλλονται εἰς φ.ἐ. ἴσον πρὸς 8ο)ο ἐπὶ τῆς ἀμοιβῆς των διὰ τὴν σύνταξιν τῶν σχεδίων ἢ τὴν ἐπίβλεψιν τῆς κατασκευῆς τοῦ ἔργου.

10. Αἱ καπνεμπορικαὶ ἐπιχειρήσεις, ἡμεδαπαὶ ἢ ἀλλοδαπαί, ἐνεργοῦσαι ἐξαγωγήν καπνοῦ εἰς φύλλα, ὑποβάλλονται εἰς φ.ἐ. κατ' ὅκᾳν ἐξαγομένου καπνοῦ. Τὰ ἀνώτατα καὶ κατώτατα ὅρια φόρου κατ' ὅκᾳν ὀρίζει ὁ νόμος.

Ἀντικείμενον τοῦ φόρου: Κατ' ἀρχὴν ἡ ἄσκησις βιοποριστικοῦ ἢ κερδοσκοπικοῦ ἐν γένει ἐπαγγέλματος ἀποτελεῖ τὸ ἀντικείμενον τῆς φορολογίας τοῦ ἐπιτηδεύματος. Δεδομένου ὅμως ὅτι ὁ χαρακτήρ τοῦ φόρου ἐπιτηδεύματος, λόγῳ καὶ τῆς ἱστορικῆς του ἐξελίξεως, εἶναι μικτός, εἶναι δηλ. α) τέλος ἀδείας ἀσκήσεως ἐπιτηδεύματος, ἀδιακρίτως τοῦ οἰκονομικοῦ ἀποτελέσματος καὶ β) φόρος εἰσοδήματος τῶν ἐπιτηδευματιῶν μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν 300.000 δραχμῶν, τὸ τεκμαρτὸν εἰσόδημα ἐκ τῆς ἀσκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος ἀποτελεῖ τὸ ἀπώτερον ἀντικείμενον τῆς φορολογίας.

Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ἀντικείμενου τοῦ φόρου, μὲ ἄλλους λόγους τοῦ τεκμαρτοῦ εἰσοδήματος τοῦ ἐπιτηδεύματος, γίνεται κατ' ἐκτίμησιν ἐπὶ τῇ βάσει ὠρισμένων στοιχείων, ὡς εἰδικώτερον ἀναφέρομεν εἰς τὴν περὶ ὑπολογισμοῦ τοῦ φόρου παράγραφον.

ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ

α) Προσδιορισμὸς τῆς φορολογητέας ὕλης. Ἡ φορολογητέα ὕλη προσδιορίζεται κατ' ἐκτίμησιν ὑπὸ εἰδικῆς ἐπιτροπῆς, τῆς Ἐπιτροπῆς Κατατάξεως, ἀποτελουμένης ἐκ τριῶν μελῶν, ἥτοι τοῦ οἰκονομικοῦ ἐφόρου, ἐνὸς οἰκονομικοῦ ὑπαλλήλου καὶ

ένος ἀντιπροσώπου ἐπαγγελματιῶν. Στοιχεῖα διὰ τὴν κρίσιν τῆς ἐπιτροπῆς χρησιμεύουν α) αἱ δηλώσεις τοῦ φορολογουμένου καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ οἴκον. ἐφόρου προσδιοριζόμενα στοιχεῖα ἐλέγχου· β) εἰδικώτερον λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν τὸ εἶδος τοῦ ἐπαγγέλματος, ἡ πελατεία καὶ ἡ ἔκτασις τῶν ἐργασιῶν τοῦ φορολογουμένου, τὰ ἐν τῇ ἐπιχειρήσει χρησιμοποιούμενα κεφάλαια καὶ αἱ ἀκαθάριστοι εἰσπράξεις τῆς ἐπιχειρήσεως· γ) τὸ κατὰ τὸν ἰσολογισμόν προκῦπτον τυχόν καθαρὸν κέρδος καὶ τὴν κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ἐπιτηδευματίου κλάσιν, εἰς ἣν δέον οὔτος νὰ καταταγῇ· δ) τὸ ὑπὸ τῆς ἐπιχειρήσεως ἀπασχολούμενον ὑπαλληλικὸν καὶ ἐργατικὸν προσωπικόν· ε) τέλος πᾶσα ἄλλη ἔνδειξις τῆς οἰκονομικῆς δυναμικότητος τοῦ ἐπιτηδευματίου.

Ἡ ἐπιτροπή, μορφώνουσα γνώμην ἐκ τῶν τεθέντων ὑπ' ὄψιν αὐτῆς στοιχείων, κατατάσσει τὸν ἐπιτηδευματίαν εἰς μίαν ἐκ τριάκοντα δύο ὑπὸ τοῦ νόμου προβλεπομένων κλάσεων.

Ἡ διαβάθμισις τοῦ ἐπιτηδευματίου ὡς πρὸς τὴν κλάσιν καθορίζεται ὑπὸ τοῦ τεκμαιρομένου μέσου εἰσοδήματος ἐκάστης ὑπὸ κρίσιν τριετίας.

Τὸ σύστημα βεβαιώσεως τοῦ ἑλληνικοῦ φόρου ἐπιτηδεύματος εἶναι μικτόν. Βασίζεται ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος, χρησιμοποιοεῖ ὅμως πάντοτε τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ὀδηγοῦν εἰς ἓνα κατ' ἐκτίμησιν ὑπολογισμόν τοῦ ἀποτελέσματος τοῦ ἐπαγγέλματος.

Τὸ τεκμαρτὸν εἰσόδημα, τὸ ὅποιον ἀποκομίζει ὁ ἐπιτηδευματίας, κατὰ τὴν κρίσιν τῆς Ἐπιτροπῆς Κατατάξεως, εἶναι δι' ἐκάστην τῶν 30 κλάσεων τὸ ἑξῆς:

Διὰ τὴν	1ην κλάσιν	εἰσόδημα	Δρχ.	25.000
»	»	2αν	»	30.000
»	»	3ην	»	35.000
»	»	4ην	»	40.000
»	»	5ην	»	45.000
»	»	6ην	»	50.000
»	»	7ην	»	55.000
»	»	8ην	»	60.000
»	»	9ην	»	65.000
»	»	10ην	»	70.000
»	»	11ην	»	75.000
»	»	12ην	»	80.000
»	»	13ην	»	90.000
»	»	14ην	»	100.000

Διὰ	τὴν	15ην	κλάσιν	εἰσόδημα	Δρχ.	110.000
»	»	16ην	»	»	»	120.000
»	»	17ην	»	»	»	130.000
»	»	18ην	»	»	»	140.000
»	»	19ην	»	»	»	150.000
»	»	20ήν	»	»	»	160.000
»	»	21ην	»	»	»	170.000
»	»	22αν	»	»	»	180.000
»	»	23ην	»	»	»	190.000
»	»	24ην	»	»	»	200.000
»	»	25ην	»	»	»	210.000
»	»	26ην	»	»	»	220.000
»	»	27ην	»	»	»	240.000
»	»	28ην	»	»	»	260.000
»	»	29ην	»	»	»	280.000
»	»	30ήν	»	»	»	300.000

Διὰ μικροεπιτηδευματίας, κατονομαζομένους διὰ Διατάγματος, ὁ φόρος ὀρίζεται παγίως:

- α) εἰς δρ. 100 ἐπὶ πληθυσμοῦ μέχρι 3.000
- β) » » 200 » » » 10.000
- γ) » » 300 » » » 25.000
- δ) » » 600 εἰς πόλεις ἄνω τῶν 25.000 κατοίκων

Ἐξαιρετικῶς δι' ἐπιτηδευματίας ἀσκοῦντας εἰς χωρία ἢ πόλεις κάτω τῶν 25.000 κατοίκων ἐπιτρέπεται ἡ κατάταξις εἰς τὸ ἡμισυ τῆς πρώτης κλάσεως, συνεπαγομένη τὴν καταβολὴν τοῦ ἡμίσεος τοῦ ποσοῦ τοῦ φόρου.

Διὰ τὴν κατάταξιν ἕκαστον κατάστημα λαμβάνεται αὐτοτελῶς. Ἐὰν ὅμως ἐπιτηδευματίας ἀσκῇ τὸ αὐτὸ ἢ διάφορον ἐπιτήδευμα εἰς πλείονα τοῦ ἑνὸς καταστήματα, ὑποβάλλεται διὰ μὲν τὰ ὑποκαταστήματα εἰς τὸν φόρον τῆς κατωτάτης κλάσεως, διὰ δὲ τὸ κεντρικὸν ὑπόκειται εἰς κατάταξιν διὰ τὸ σύνολον τοῦ ἐκ τῶν πλειόνων καταστημάτων κέρδους του (ἄρθρ. 5 § 1 νόμου 5117).

Ὁ ἀσκῶν περισσότερα τοῦ ἑνὸς ἐπιτηδεύματα ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ καταστήματος ὑπόκειται εἰς ἕνα φόρον (ἄρθρ. 5 § 2 νόμου 5117).

Ἡ μεταφορὰ τῆς ἀσκήσεως ἐπιτηδεύματος εἰς ἕτερον κατάστημα τελοῦν ὑπὸ διαφόρους συνθήκας καὶ ἡ πρόσληψις συνεταίρου ἢ ἀποχώρησις τοιοῦτου συνεπάγεται νέαν κατάταξιν. Παῦσις τῆς

ἀσκήσεως ἐπιφέρει διαγραφὴν τοῦ ἐπιτηδευματίου ἀπὸ τοῦ ἐπομένου οἴκ. ἔτους.

Ἡ κατάταξις εἰς μίαν τῶν κλάσεων τοῦ φόρου ἐπιτηδεύματος ἀπαλλάσσει τὸν ἐπιτηδευματίαν πάσης ἐπὶ πλέον ὑποχρεώσεως καταβολῆς φόρου μέχρις εἰσοδήματος δρχ. 300.000 ἑτησίως. Ἐξακριβουμένου ὅμως εἰσοδήματος ἀνωτέρου τῶν 300.000 δραχμῶν δὲν φορολογεῖται κατὰ τὴν Φ.Κ.Π. μόνον τὸ ἐπὶ πλέον τοῦτο τῶν 300.000, ἀλλὰ τὸ ποσὸν ἀπὸ τῆς τεκμαρτῆς προσόδου τῆς ἀντιστοιχοῦσης εἰς τὴν κλάσιν, εἰς ἣν κατετάγη ὁ φορολογούμενος, μέχρι τοῦ πραγματοποιηθέντος ποσοῦ εἰσοδήματος.

β) Ὑπολογισμὸς τοῦ φόρου. * Ὁ καταβλητέος φόρος ἀντιστοιχεῖ εἰς μίαν ἐκάστην 30 τῶν κλάσεων, εἰς ἣν κατετάγη ὁ ἐπιτηδευματίας. Τὸ κατὰ τὸ ἄρθρ. 2 τοῦ νόμου 5117 ποσὸν φόρου,

* Πρὸ τῆς διὰ τοῦ νόμου 5117 ἐπελθούσης ἀπὸ τοῦ 1933—34 τροποποιήσεως, ἴσχυεν ἡ κατωτέρω κλίμαξ.

Εἰς τὸν κύριον φόρον προσετίθεντο πρόσθετα ποσοστὰ ἐκ 40ο)ο, ἐξ ὧν τὰ 30ο)ο ὑπὲρ ἀναγκαστικοῦ δανείου καὶ τὰ 10ο)ο ὑπὲρ δήμου ἢ κοινότητος. Τὰ ἀρχικὰ ποσὰ φόρου τοῦ ἄρθρ. 2 τοῦ ν.δ. ὑπέστησαν δις μείωσιν, ἅπαξ μὲν ἐξ 20ο)ο κατὰ τὰ ἔτη 1929 καὶ 1930, ἐκ δευτέρου δὲ κατὰ 10ο)ο κατὰ τὸ ἔτος 1931.

Κατωτέρω παραθέτομεν τὰ ἀρχικὰ ποσὰ καὶ τὰ κατόπιν τῆς μειώσεως ἰσχύσαντα.

Κλάσεις	Τεκμαρτὸν εἰσόδημα	Κύριος φόρος δρ.	30 ο)ο Ἀναγκ. δαν.	10 ο)ο Δημ. ἢ Κοινοτικ.	Σύνολον φόρου ἀρχικῶς	Ποσὸν μειώσεων	Συνολικὸς φόρος	Ποσοτὸν ἐπιβαρύνσεως
1	7.000	100	30	10	140	42	98	1, 4 ο)ο
2	12.500	200	60	20	280	84	196	1,57 ο)ο
3	17.500	300	90	30	420	126	294	1,68 ο)ο
4	22.500	600	180	60	840	252	588	2, 6 ο)ο
5	27.500	900	270	90	1.260	378	882	2, 3 ο)ο
6	32.500	1.800	540	180	2.520	756	1.764	5,42 ο)ο
7	37.500	2.700	810	270	3.780	1.134	2.646	7, 4 ο)ο
8	42.500	3.600	1.080	360	5.040	1.512	3.528	8, 3 ο)ο
9	47.500	4.500	1.350	450	6.300	1.890	4.410	9, 3 ο)ο
10	52.500	5.400	1.620	540	7.560	2.268	5.292	10 ο)ο
11	57.500	5.300	1.890	630	8.820	2.646	6.174	10, 7 ο)ο
12	62.500	7.200	2.160	720	10.080	3.024	7.056	11, 3 ο)ο
13	67.500	8.100	2.430	810	11.340	3.402	7.938	11,75 ο)ο
14	72.500	9.000	2.700	900	12.600	3.780	8.820	12,16 ο)ο
15	77.500	10.000	3.000	1.000	14.000	4.200	9.800	12,64 ο)ο
16	87.500	11.500	3.450	1.150	16.100	4.830	11.270	12, 9 ο)ο
17	97.500	13.000	3.900	1.300	18.200	5.460	12.740	13,07 ο)ο
18	107.500	14.500	4.350	1.450	20.300	6.090	14.210	13,21 ο)ο
19	117.500	16.000	4.800	1.600	22.400	6.720	15.680	13,34 ο)ο
20	127.500	17.500	5.250	1.750	24.500	7.350	17.150	13,45 ο)ο
21	137.500	19.000	5.700	1.900	26.600	7.980	18.620	13,54 ο)ο
22	147.500	20.500	6.150	2.050	28.700	8.610	20.090	13,62 ο)ο

περιλαμβάνει καὶ τὸ πρόσθετον ὑπὲρ ἀναγκαστικοῦ δανείου, δὲν περιλαμβάνει ὅμως τὸν δημοτικὸν φόρον ὀρισθέντα εἰς 10 ο)ο (ἄρθρ. 19 § 2 ν. 5117).

Κατωτέρω παραθέτομεν πίνακα περιέχοντα τὰς κλάσεις, τὴν εἰς ἑκάστην τούτων ἀντιστοιχοῦσαν τεκμαρτὴν πρόσσοδον, τὸν κύριον καὶ τὸν προσηυξημένον κατὰ τὸν δημοτικὸν φόρον.

Κλάσις	Τεκμαρτὴ πρόσσοδος	Φόρος	Πρόσθετος δημοτικος	Σύνολον φόρου	Ποσοστὸν ἐπιβαρύνσεως
1	25.000	600	60	660	2,64 ο)ο
2	30.000	900	90	990	3,30 ο)ο
3	35.000	1.200	120	1.320	3,77 ο)ο
4	40.000	1.600	160	1.760	4,40 ο)ο
5	45.000	2.000	200	2.200	4,88 ο)ο
6	50.000	2.400	240	2.640	5,28 ο)ο
7	55.000	2.900	290	3.190	5,80 ο)ο
8	60.000	3.400	340	3.740	6,23 ο)ο
9	65.000	4.000	400	4.400	6,76 ο)ο
10	70.000	4.600	460	5.060	7,22 ο)ο
11	75.000	5.300	530	5.830	7,77 ο)ο
12	80.000	6.000	600	6.600	8,25 ο)ο
13	90.000	7.500	750	8.250	9,16 ο)ο
14	100.000	9.000	900	9.900	9,90 ο)ο
15	110.000	10.500	1.050	11.550	10,05 ο)ο
16	120.000	12.000	1.200	13.200	11 ο)ο
17	130.000	13.500	1.350	14.850	11,42 ο)ο
18	140.000	15.000	1.500	16.500	11,78 ο)ο
19	150.000	16.500	1.650	18.150	12,10 ο)ο
20	160.000	18.000	1.800	19.800	12,37 ο)ο
21	170.000	19.500	1.950	21.450	12,62 ο)ο
22	180.000	21.000	2.100	23.100	12,83 ο)ο
23	190.000	22.500	2.250	24.750	13,02 ο)ο
24	200.000	24.000	2.400	26.400	13,20 ο)ο
25	210.000	25.500	2.550	28.050	13,35 ο)ο
26	220.000	27.000	2.700	29.700	13,50 ο)ο
27	240.000	30.000	3.000	33.000	13,75 ο)ο
28	260.000	33.000	3.300	36.300	13,96 ο)ο
29	280.000	36.000	3.600	39.600	14,14 ο)ο
30	300.000	39.000	3.900	42.900	14,30 ο)ο

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΒΕΒΑΙΩΣΕΩΣ

Οἱ ἐπιτηδευματῖαι ὑποχρεοῦνται εἰς ὑποβολὴν δηλώσεως. Ἡ δὴλωση αὕτη δεόν νὰ περιέχη τὸ ὄνομα, τὸ εἶδος τοῦ ἐπιτηδεύματος, τὴν διεύθυνσιν τοῦ καταστήματος καὶ τῶν τυχόν ὑποκαταστημάτων, τὰ ὀνόματα τῶν τυχόν συνεταίρων, τὰ κεφάλαια τῆς ἐπιχειρήσεως, τὰς ἀκαθαρίστους εἰσπράξεις καὶ τὸ κατὰ τὸν ἰσολογισμόν καθαρὸν κέρδος, τὸ ποσὸν τῶν χρησιμοποιηθεισῶν πιστώσεων καὶ τοὺς ἐπὶ τούτων καταβληθέντας τόκους, τὸ καταβαλλόμενον ἐνοίκιον, τὸν ἀριθμὸν ὑπαλλήλων ἢ ἐργατῶν καὶ διάφορα ἄλλα στοι-

χεῖα πρὸς μὀρφωσιν γνώμης περὶ τῆς δυναμικότητος τῆς ἐπιχειρήσεως, ἰδίᾳ δὲ τὴν κλάσιν, εἰς ἣν ὁ ἐπιτηδευματίας φρονεῖ ὅτι δέον νὰ καταταγῆ.

Ἐπὶ τῆ βάσει τῆς δηλώσεως ἐκδίδεται καὶ ἐγχειρίζεται εἰς τὸν δηλοῦντα ἄδεια ἀσκήσεως ἐπιτηδεύματος, ἥτις δέον νὰ τηρῆται εἰς ἐμφανὲς μέρος τοῦ καταστήματος.

Περατωθείσης τῆς συγκεντρώσεως τῶν δηλώσεων καὶ τῶν κατὰ τῶν μὴ δηλωσάντων ἐκθέσεων, συνέρχεται ἡ Ἐπιτροπὴ Κατατάξεως καὶ προβαίνει εἰς τὴν κατάταξιν τῶν ἐπιτηδευματιῶν εἰς κλάσεις. Τὰ πρακτικὰ τῆς Ἐπιτροπῆς Κατατάξεως ἐκτίθενται ἐπὶ 10 ἡμέρας εἰς τὸ Κατάστημα τῆς Οἰκονομ. Ἐφορίας, κοινοποιοῦνται δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἐνδιαφερομένους.

Κατὰ τῆς ἀποφάσεως ταύτης χωρεῖ ἔνστασις ἐπιδιδομένη ἢ ἐγχειριζομένη εἰς τὸν Οἰκονομ. Ἐφορον ἐντὸς 15 ἡμερῶν. Δικαίωμα ἐνστάσεως ἔχει καὶ ὁ Οἶκον. Ἐφορος.

Αἱ ἐπὶ τῶν ἐνστάσεων ἀποφάσεις τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐνστάσεων, εἰς ἣν δὲν δύνανται νὰ μετὰσχωσι μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς Κατατάξεως, εἶναι ὀριστικαὶ καὶ ἀνέκκλητοι μέχρι καὶ τῆς 5ης κλάσεως καὶ ἀνακοινοῦνται εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους δι' ἀπλῆς ταχυδρομικῆς εἰδοποιήσεως. Αἱ δὲ ἀπὸ τῆς 6ης κλάσεως καὶ ἄνω κοινοποιοῦνται ἐπὶ ἀποδείξει καὶ ὑπόκεινται ἐντὸς 20 ἡμερῶν εἰς τὸ ἔνδικον μέσον τῆς ἀναθεωρήσεως. Ἡ αἴτησις ἀναθεωρήσεως, μὴ ἀναστέλλουσα τὴν ἐκτέλεσιν τῆς πρωτοδίκου ἀποφάσεως, κρίνεται ὑπὸ Ἐπιτροπῆς Ἀναθεωρήσεως. Αὕτη συγκροτεῖται ἐκ τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐνστάσεων, εἰς ἣν προστίθεται ἓν εἰσέτι μέλος ἐκ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ ἓν μέλος ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ κρινομένου. Ἡ αἴτησις ἀναθεωρήσεως εἶναι τύποις ἀπαράδεκτος, ἂν δὲν συνοδεύηται ὑπὸ παραβόλου ἐκ δραχ. 200 καὶ ἀποδείξεως καταβολῆς τοῦ 1)4 τοῦ φόρου.

Ἡ προσωρινὴ βεβαίωσις τοῦ φόρου γίνεται διὰ φορολογικῶν καταλόγων ἐπὶ τῆ βάσει τῶν ἐπιδοθεισῶν δηλώσεων ἢ τῶν ὀριστικοποιηθεισῶν ἐκθέσεων κατὰ τῶν μὴ δηλωσάντων. Ἡ δὲ ὀριστικὴ βεβαίωσις γίνεται ἐπὶ τῆ βάσει τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐνστάσεων ἢ τῶν ὀριστικοποιηθεισῶν ἀποφάσεων τῆς Ἐπιτροπῆς Κατατάξεως. Διὰ τῶν αὐτῶν καταλόγων βεβαιοῦνται καὶ αἱ ἐπιβληθεῖσαι ποινὰ καὶ πρόστιμα. Ἡ ἰσχὺς τῶν καταλόγων τούτων ὠρίσθη τριετῆς, ἀπὸ τοῦ 1926—27, παρετάθη ὅμως διὰ μεταγενεστέρων διατάξεων (διὰ τὸ 1929—30 ν.δ. 23-3-29, διὰ τὸ 1930—31 νόμος 4576, διὰ τὸ 1931—32 νόμος 5117, διὰ τὸ 1932—33 ν.δ. 7-5-1932. Ἀπὸ τοῦ 1933—34 ἤρξατο ἡ νέα τριετῆς ἰσχὺς τῶν φορολ. καταλόγων).

Καταβολὴ τοῦ φόρου. Ὁ φόρος καταβάλλεται διὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς φορολογικῆς περιόδου, τὸ μὲν σὺν τῇ δηλώσει, τὸ δὲ μετὰ τὴν ὀριστικὴν κατάταξιν.

Σὺν τῇ δηλώσει καταβάλλεται:

- 1) Ὁ φόρος τῆς δηλουμένης ὑπὸ τοῦ ἐπιτηδευματίου κλάσεως.
- 2) Ὀλόκληρος ὁ φόρος τῶν ἡμεδαπῶν καὶ ἀλλοδαπῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν, ὡς καὶ τῶν ἀλλοδαπῶν πρακτόρων ἢ περιοδευόντων παραγγελιοδόχων.

3) Τὸ ἥμισυ τοῦ φόρου μηχανοκινήτων πλοίων ἢ ἰστιοφόρων. Ὡσαύτως, τὸ ἥμισυ τοῦ φόρου τῆς 22ας κλάσεως διὰ τοὺς δηλοῦντας πρόσοδον ἀνωτέραν τῶν 150.000 δραχμῶν.

Μετὰ δὲ τὴν ὀριστικὴν κατάταξιν, τὸ ὑπόλοιπον τοῦ φόρου εἰς δύο δόσεις, ἐντὸς τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους τῆς κατατάξεως καὶ τοῦ ἐπομένου Φεβρουαρίου.

Διὰ δὲ τὰ ἐπόμενα ἔτη τῆς φορολογικῆς περιόδου, ὁ φόρος καταβάλλεται εἰς 4 δόσεις, ἐντὸς τῶν μηνῶν Ἀπριλίου, Ἰουνίου, Ὀκτωβρίου καὶ Ἰανουαρίου.

Περίπτωσις διακοπῆς ἢ τροποποιήσεως. Ἐπιτηδευματίας διακόψας τὴν ἀσκησιν τοῦ ἐπιτηδεύματός του δικαιούται νὰ ζητήσῃ τὴν διαγραφὴν του, ἐνεργουμένην κατόπιν ἐξακριβώσεως τῆς σχετικῆς αἰτήσεως. Ἄν ἡ διακοπὴ ἐγένετο πρὸ τοῦ Σεπτεμβρίου, ἀπαλλάσσεται οὗτος τοῦ φόρου διὰ τὸ β' ἑξάμηνον τοῦ ἔτους τῆς διακοπῆς.

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ

ΤΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΕΠΙΤΗΔΕΥΜΑΤΟΣ

Ἡ φορολογικὴ στατιστικὴ εἶναι στοιχεῖον μεγάλης σημασίας διὰ τὴν ἄσκησιν ὀρθῆς δημοσιονομικῆς πολιτικῆς. Ἄνευ ἀκριβῶν στατιστικῶν δεδομένων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ προΐδῃ οὐδὲ νὰ καθορίσῃ ὁ νομοθέτης τὴν ἐπίπτωσιν τοῦ φόρου, τὰς ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας ἐπιδράσεις του, τὴν ἐπιβάρυνσιν τῶν διαφόρων κοινωνικῶν τάξεων καὶ κυρίως τὴν ταμειυτικὴν ἀπόδοσιν τοῦ φόρου.

Εἶναι περίεργον ὅτι εἰς παλαιότερας ἐποχὰς ὑπῆρχον πληρέστερα στατιστικὰ δεδομένα καὶ ἐτηροῦντο σχετικῶς στατιστικαὶ ἀκριβεῖς, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν τότε ἰσχυουσῶν συνθηκῶν. Ἐχομεν ὑπ' ὄψει στατιστικὰ δημοσιεύματα τοῦ Ἑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν τῆς περιόδου 1880—1890, τὰ ὅποια ὁμολογουμένως εἶναι πλήρη τόσον ἀπὸ ἀπόψεως συγκεντρώσεως ὑλικοῦ, ὅσον καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ἐπεξεργασίας τούτου.

Μεταπολεμικῶς παρημελήθη παντελῶς ἡ φορολογικὴ στατιστικὴ καὶ μόλις τελευταίως ἤρχισαν συγκεντρούμενα στατιστικὰ δεδομένα τῶν διαφόρων φόρων, ἡ χρησιμοποίησις τῶν ὁποίων δύναται νὰ ὀδηγήσῃ εἰς πολὺ χρήσιμα συμπεράσματα.

Τὰ στατιστικὰ στοιχεῖα τῆς φορολογίας ἐπιτηδεύματος, τῶν ὁποίων ἐπιχειρεῖται κατωτέρω σύντομος ἐπεξεργασία, συνεκεντρώθησαν ὑπὸ τῆς Ἑπηρεσίας Μελετῶν τοῦ Ἑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν.

Τὰ συγκεντρωθέντα γενικὰ δεδομένα τῆς φορολογίας τοῦ ἐπιτηδεύματος διὰ τὸ ἔτος 1930 ἔχουν ὡς ἑξῆς:

1. Συνολικὸς ἀριθμὸς ἐπιτηδευματιῶν ¹		310.241
2. Τεκμαρτὸν εἰσόδημα ²	Δρ.	5.359.350.500
3. Ἀναλογῶν φόρος ³	»	205.499.090
4. Μέσος φορολογικὸς συντελεστής	»	3.83ο)ο

Ἡ ἐπεξεργασία τῶν ἄνω γενικῶν στατιστικῶν δεδομένων δύναται νὰ γίνῃ κατὰ διαφόρους κατευθύνσεις. Ἐνταῦθα θὰ ἐξετάσωμεν α) τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐπιτηδευματιῶν ἐν γένει, τὴν σύνθεσιν τούτων ἀπὸ ἀπόψεως ἐπαγγέλματος καὶ τὴν κατανομὴν τούτων κατὰ περιφερείας καὶ κλάσεις εἰσοδήματος:

1. Εἰς τὸν ἀριθμὸν τούτων περιλαμβάνονται οἱ κατὰ τὸν νόμον «περὶ φόρου ἐπιτηδεύματος» ἐπιτηδευματῖαι τῆς περιόδου 1927—30.

2. Τὸ τεκμαρτὸν εἰσόδημα ὑπελογίσθη ἐπὶ τῆ βάσει τῆς διὰ τὸν συνθετικὸν φόρον τεκμαιρομένης προσόδου δι' ἑκάστην κλάσιν.

3. Εἰς τὸν φόρον συμπεριλαμβάνεται καὶ τὸ πρόσθετον ὑπὲρ ἀναγκαστικοῦ δανείου ἐκ 30ο)ο, ἀναφέρεται δὲ οὗτος εἰδικῶς εἰς τὸ ἔτος 1930.

β) τὸ εἰσόδημα τῶν ἐπιτηδευματιῶν ἀπὸ ἀπόψεως κατανομῆς κατ'ἐπίπεδα καὶ τὴν σχέσιν τούτου πρὸς τὸ ὅλον ἐθνικὸν εἰσόδημα τῆς χώρας·

γ) τὸν προσδιορισμὸν τοῦ φόρου καὶ τὴν ἐν γένει φορολογικὴν ἐπιβάρυνσιν τῶν ἐπιτηδευματιῶν ἐν σχέσει πρὸς τὴν τῶν λοιπῶν κοινωνικῶν τάξεων.

Ἡ ἐξέτασις θὰ γίνῃ τόσον στατικῶς ὅσον καὶ δυναμικῶς δι'ἐκάστην τῶν ἄνω τριῶν κατευθύνσεων. Θὰ ἐξετάζονται τουτέστι τὰ στατιστικὰ δεδομένα, ὡς ταῦτα ἐμφανίζονται διὰ μίαν ὠρισμένην χρονικὴν περίοδον, διὰ τὸ ἔτος 1930, θὰ ἐπιχειρεῖται δέ, ὅπου τοῦτο ἐπιτρέπουν τὰ δεδομένα τῆς στατιστικῆς, καὶ δυναμικὴ παρακολούθησις καὶ σύγκρισις μεταξὺ διαφόρων χρονικῶν περιόδων.

1. Ο ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ ΕΠΙΤΗΔΕΥΜΑΤΙΩΝ

α. Ἐπιτηδευματῖαι καὶ πληθυσμός.

Ἐπιτηδευματῖαι καὶ πληθυσμός. Ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν ἐπιτηδευματιῶν τῶν ἀσκούντων ἐπιχείρησιν κατὰ τὸ οἶκον. ἔτος 1930 ἀνήρχετο εἰς 310.241. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος συγκρινόμενος πρὸς τὸν συνολικὸν πληθυσμὸν τῆς Ἑλλάδος¹ ἀποτελεῖ τὰ 4.880)ο, πρὸς δὲ τὸν πράγματι ἐργαζόμενον πληθυσμὸν² τὰ 110)ο τούτου. Δηλαδή ἐπὶ 1000 κατοίκων οἱ 49 εἶναι ἐπαγγελματῖαι, ἐπὶ 1000 δὲ ἐργαζομένων οἱ 110 ἀπασχολοῦνται μὲ διάφορα ἐπιτηδεύματα.

Ἐὰν ἡ ἀναλογία αὕτη εἶναι ἀνωτέρα ἢ κατωτέρα τῆς κανονικῆς, εἶναι ζήτημα τὸ ὁποῖον δὲν δύναται νὰ καθορισθῇ κατ'ἀρχήν. Πρὸς τοῦτο θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξετάσῃ τις εἰδικώτερον τὸν καταμερισμὸν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐπιτηδευματιῶν κατ'ἐπαγγέλματα καὶ τὴν σύγκρισιν τῆς ἐξελίξεως τούτων κατὰ χρονικὰ διαστήματα. Ἐκείνο τὸ ὁποῖον δύναται νὰ λεχθῇ μετὰ θετικότητος εἶναι ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιτηδευματιῶν μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν ἠϋξήθη σημαντικῶς. Ἡ ἐγκατάστασις τοῦ πλείστου μέρους τοῦ πληθυσμοῦ τούτου εἰς τὰ μεγάλα ἀστικά κέντρα ἐπηύξησε σημαντικῶς τὸν ἀριθμὸν τῶν εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὰ ἐλευθέρια ἐπαγγέλματα ἀπασχολουμένων.

Ἐλλείπουν ἀτυχῶς προγενέστεραι πρόσφατοι ἀπογραφαὶ ἐπιτηδευματιῶν, ἢ πρὸς τὰς ὁποίας σύγκρισις θὰ ἦτο δυνατόν νὰ παράσχῃ στοιχεῖα ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐπιτηδευματιῶν καὶ ἐπὶ τῆς κατανομῆς τούτων κατ'ἐπαγγέλματα.

Σχετικὰ στατιστικὰ στοιχεῖα ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐπιτη-

1. Ὁ συνολικὸς πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸ 1930 ἀνήρχετο εἰς 6.397.000.

2. Ὁ ἐργαζόμενος πληθυσμὸς ἀνήρχετο ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1928 εἰς 2.745.508.

δευματιῶν ὑπάρχουν μόνον διὰ τὴν περίοδον 1911 *, περιλαμβανόμενα εἰς τὴν Ἔκθεσιν τοῦ κ. Δεμερτζῆ. Οἱ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐπιτηδευματῖαι ἀνέρχονται εἰς 95.851. Ἐὰν ἀναλογίσωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐπιτηδευματιῶν πρὸς τὸν τότε πληθυσμὸν τῆς Ἑλλάδος, εὐρίσκομεν ὅτι οὗτοι ἀπετέλουν τὰ 3,54ο)ο τοῦ συνολικοῦ πληθυσμοῦ. Τὸ ἀντίστοιχον ποσοστὸν τῆς περιόδου 1930 εἶναι 4,88ο)ο. Ἐὰν λοιπὸν τὰ δύο ταῦτα ποσοστὰ ἦσαν ἐπιδεκτικὰ ἀπολύτου συγκρίσεως, θὰ ἔδει νὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιτηδευματιῶν ἐν Ἑλλάδι μεταπολεμικῶς (1930) εἶναι, ἐν σχέσει πρὸς τὸν πληθυσμὸν, κατὰ πολὺ μεγαλύτερος ἢ προπολεμικῶς (1913). Ἐπὶ 1000 κατοίκων ἀνελόγουν προπολεμικῶς 35 ἐπιτηδευματῖαι, ἐνῶ μεταπολεμικῶς ἡ ἀναλογία αὕτη ἀνέρχεται εἰς τοὺς 49. Παρατηρεῖται συνεπῶς μία αὐξησις κατὰ 14 ἐπιτηδευματίας ἐπὶ 1000 κατοίκων.

Ἡ ἔννοια τοῦ «ἐπιτηδευματίου» ἐπὶ τῇ βάσει τῶν κατὰ τὰς δύο ὑπὸ σύγκρισιν περιόδους ἰσχυόντων νόμων εἶναι κατ'ἀρχὴν ἡ αὕτη. Κατὰ τὸν νόμον ΓΡΜΒ' «περὶ φορολογίας ἐπιτηδευμάτων» τῆς 9 Ἰουλίου 1906—ὅστις ἴσχυε κατὰ τὴν περίοδον 1911—ὁ φόρος ἐπεβάλλετο «εἰς πάντα ἔλληνα ἢ ἀλλοδαπὸν, ἐξασκοῦντα ἐντὸς τῆς Ἐπικρατείας ἐμπόριον, βιομηχανίαν ἢ ἐν γένει ἐπάγγελμα, μὴ περιλαμβανόμενον εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου τούτου ὀριζομένης ἐξαιρέσεις». Τὴν αὕτην βάσιν φορολογίας χρησιμοποιοῖ καὶ ὁ σήμερον ἰσχύων νόμος «περὶ φόρου ἐπιτηδεύματος», συμφώνως πρὸς τὸν ὁποῖον ἐπιβάλλεται φόρος ἐπιτηδεύματος «εἰς πᾶν φυσικὸν ἢ νομικὸν πρόσωπον, ἡμεδαπὸν ἢ ἀλλοδαπὸν, ἀσκοῦν ἐντὸς τῆς ἐπικρατείας ἐμπόριον, βιομηχανίαν ἢ ἐν γένει ἐπάγγελμα βιοποριστικὸν ἢ κερδοσκοπικὸν μὴ περιλαμβανόμενον δὲ εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου καθοριζομένης ἐξαιρέσεις». Ἐκ τῆς ἐξετάσεως ὅμως τῶν ἐξαιρέσεων ἐκ τῆς φορολογίας κατὰ τοὺς δύο ὡς ἄνω διαφόρους φορολογικοὺς νόμους παρατηρεῖ τις διαφορὰς ἐπὶ ὠρισμένης φύσεως ἐπαγγελμάτων. Οὕτω κατὰ τὸ 1911 ἀπηλλάσσοντο τῆς φορολογίας οἱ καλλιτέχναι ἐν γένει, ἥτοι ζωγράφοι, γλύπται, μουσικοὶ κλπ. οἵτινες σήμερον φορολογοῦνται. Ὁμοίως τότε ἀπηλλάσσοντο οἱ δημοσιογράφοι, οἱ ἀλιεῖς, οἱ πλανόδιοι καὶ πολλοὶ ἄλλοι, οἵτινες σήμερον ὑπάγονται εἰς τὴν φορολογίαν τοῦ ἐπιτηδεύματος. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης δὲν εἶναι μὲν ἀπολύτως δυνατὴ ἡ σύγκρισις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐπιτηδευματιῶν μεταξύ τῶν ἐτῶν 1910 καὶ 1930, αἱ παρουσιαζόμεναι ὅμως ἀριθμητικαὶ διαφοραὶ ἐκ τῆς διαφοροῦ εὐρύτητος

* Κ. Δεμερτζῆ, Εἰσήγησις ἐπὶ τῶν ἐσόδων τοῦ Κράτους, Μέρος Α' Ἀνάλυσις ἐσόδων προϋπολογισμοῦ Χρήσεως 1913. Ἀθῆναι, Ἐθν. Τυπογρ. 1913—σελ. 37.

τοῦ ἀντικειμένου τοῦ φόρου, ἀφ' ἑνὸς μὲν ὡς ἀναφερόμεναι εἰς ἐπαγγέλματα περιωρισμένης σημασίας, ἀπὸ ἀπόψεως ἀριθμοῦ, δὲν εἶναι μεγάλοι, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὡς ἀναφερόμεναι εἰς ἕκ τοῦ φόρου ἐξαιρέσεις μὴ ἰσχυρούσας σήμερον δὲν μεταβάλλουν τὸ βασικὸν συμπέρασμα ἕκ τῆς ὡς ἄνω συγκρίσεως. Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρομεν κατωτέρω τοὺς ἐπιτηδευματίας ὠρισμένων οἶκον. Ἐφοριῶν πόλεων τῶν περιόδων 1911 καὶ 1930.

Π λ η θ υ σ μ ο ς

	1911			1930		
	Ἐπιτηδευματ.	Πληθυσμός	Ἀναλογία οο	Ἐπιτηδευματ.	Πληθυσμός	Ἀναλογία οο
Ἀθήναι	16.286	180.249	90.35	41.956	459.211	91.37
Πειραιεύς	5.916	73.579	80.40	20.840	251.659	82.81
Πάτραι	4.453	37.724	118.04	7.665	64.636	119.59
Βόλος	4.748	23.563	201.50	6.852	47.892	143.07
Σῦρος	1.851	18.132	102.08	1.604	21.416	74.90
Καλάμαι	2.123	15.939	133.20	3.772	28.961	130.24
Αἴγιον	1.212	7.880	153.81	1.567	11.253	139.25
Λαμία	1.916	9.685	197.83	1.941	15.357	126.39
Τρίπολις	1.737	10.789	161.00	3.158	14.397	219.28
Κόρινθος	2.326	—	—	2.273	9.944	228.58
Ναύπακτος	676	—	—	942	4.208	223.86
* Ἄρτα	1.135	6.860	165.45	1.417	8.045	176.13

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω συγκρίσεως παρατηρεῖ τις τὴν μεγάλην αὐξησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐπιτηδευματιῶν εἰς τὰς μεγάλας πόλεις καὶ δὴ εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν Πειραιᾶ, ἧτις ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν προσθήκην τοῦ προσφυγικοῦ πληθυσμοῦ καὶ εἰς τὴν αὐξησιν τοῦ ρεύματος τῆς ἀστυφιλίας. Εἰς τὰς περισσοτέρας ἐπαρχιακὰς πόλεις παρατηρεῖται σταθερὰ αὐξησις ἀνάλογος πρὸς τὴν ὅλην αὐξησιν τοῦ πληθυσμοῦ. Εἰς τινὰς τούτων ὡς εἰς τὴν Σῦρον καὶ τὴν Κόρινθον, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιτηδευματιῶν παρουσιάζει μείωσιν ὀφειλομένην εἰς τὸ ὅτι αἱ πόλεις αὗται ἔχασαν τὴν παλαιάν των ἐμπορικὴν καὶ βιομηχανικὴν ἀξίαν.

Ἡ κατὰ Διαμερίσματα κατανομή τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐπιτηδευματιῶν παρέχει περισσοτέρας πλευρὰς πρὸς ἐξέτασιν τῆς δημογραφικῆς συνθέσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὴν προκειμένην μελέτην δὲν ἐπιχειρεῖται ἐξαντλητικὴ ἐπεξεργασία τῶν στατιστικῶν δεδομένων ἀλλ' ἀπλῶς γενικὴ τούτων ἐξέτασις ἀπὸ δημοσιονομικῆς κυρίως καὶ ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως.

Ἡ εἰς ἀριθμοὺς κατανομή τῶν ἐπιτηδευματιῶν κατὰ Διαμερίσματα ἐν σχέσει πρὸς τὸν πληθυσμὸν παρουσιάζεται ὡς ἀκολούθως.

Κατανομή ἐπιτηδευματιῶν κατὰ διαμερίσματα

Διαμερίσματα	Ἀριθμὸς ἐπιτηδευματιῶν	Ποσοστὸν ἐπὶ τοῦ συνόλου ἐπιτηδευμάτων	Ἀναλογία ἐπιτηδευματιῶν ἐπὶ 1000 κατοίκων
Στερεὰ Ἑλλάς καὶ Εὐβοία	94.423	10.5	60
Θεσσαλία	20.685	6.6	42
Ἰόνιοι Νῆσοι	11.897	3.9	56
Κυκλάδες Νῆσοι	6.779	2.2	55
Πελοπόννησος	47.263	5.2	41
Μακεδονία	66.133	21.3	47
Ἡπειρος	11.904	3.8	38
Νῆσοι Αἰγαίου	18.447	5.9	60
Κρήτη	20.677	6.6	53
Δυτικὴ Θράκη	12.033	4.0	40
Σύνολον	310.241	100.0	50

Μεγαλυτέραν ἀναλογίαν ἐπιτηδευματιῶν ἐκτὸς τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος παρουσιάζουν αἱ Νῆσοι ἐν γένει. Τοῦτο κατὰ μέγα μέρος ὀφείλεται εἰς τὴν διάφορον σύνθεσιν τοῦ πληθυσμοῦ τῶν περιφερειῶν τούτων. Εἰς τὴν Μακεδονίαν, Θεσσαλίαν, Θράκην καὶ Πελοπόννησον ὁ πληθυσμὸς εἶναι μᾶλλον ἀγροτικός. Εἰς τὰς νήσους ὁ πληθυσμὸς, λόγῳ τοῦ ὅτι ἡ γεωργικὴ ἀπασχόλησις εἶναι περιορισμένη, ἐπιδίδεται εἰς βιοποριστικὰ ἐν γένει ἐπαγγέλματα.

β. Κατάταξις τῶν ἐπιτηδευματιῶν κατ' ἐπαγγέλματα.

Ἡ κατ' ἐπαγγέλματα κατάταξις ἐπιτηδευματιῶν τῆς τριετίας 1927—30 δίδει τὴν ἐπομένην σύνθεσιν. (Βλ. πίνακα ἐπομ. σελίδος).

Τὰ συγκεντρωθέντα στατιστικὰ στοιχεῖα δὲν παρέχουν ἀτυχῶς καὶ τὴν κατὰ Διαμερίσματα καὶ πόλεις κατανομὴν τῶν ἐπιτηδευματιῶν ἀπὸ ἀπόψεως ἐπαγγέλματος. Ἀναφέρομεν κατωτέρω τὸν συνολικὸν ἀριθμὸν κυρίων τινῶν ἐπαγγελματιῶν δι' ὠρισμένας πόλεις, χωρὶς ἢ παράθεσις αὕτη νὰ μᾶς ἐπιτρέπη συμπεράσματα ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως, ἐφ' ὅσον ἐλλείπουσιν ἀνάλογοι στατιστικαὶ διὰ προγε-
νεστέρας χρονικὰς περιόδους.

Ἐπάγγελμα	Ἀθῆναι	Θεσσαλονίκη	Πειραιεὺς	Πάτραι
1. Παντοπῶλοι ἐδω- διμοπῶλοι	2.082	2.484	1.882	928
2. Ἴατροι	1.031	332	241	124
3. Ξενοδόχοι ὕπνου	387	213	102	55
4. Δικηγόροι	1.068	180	166	74
5. Ἐμπορορράπται ράπτταικαὶ ράπτριαι	1.714	672	524	204
6. Κούρεις	882	611	577	157
7. Παραγγελιοδόχοι	1.064	950	320	125

**Ἀριθμὸς φορολογουμένων ἐπιτηδευματιῶν κατ' ἐπάγγελμα
διὰ τὴν περίοδον 1927—1930**

Ἐπαγγέλματα	Ἀριθ. ἐπιτη- δευματ.	Ἐπαγγέλματα	Ἀριθ. ἐπιτη- δευματ.
Παντοπῶλαι— Ἐδωδιμοπῶλαι	42.968	Ἐργολάβοι δημοσίων καὶ ἰδιω- τικῶν ἔργων	2.041
Καφεπῶλαι	21.806	Ἐμποροὶ ἀποικιακῶν	2.001
Ἐκμεταλλευταὶ ἀμαξῶν, αὐτο- κινήτων καὶ κάρρων	16.030	Οἰοπνευματοποιοί, ποτοποι- οί, ποτοπῶλαι	1.977
Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	15.274	Ράπτται γυναικείων φορεμάτων	1.967
Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	10.634	Ξενοδόχοι ὕπνου	1.952
Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	8.465	Φαρμ)ποιοί, φαρμ)μποροὶ	1.643
Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	7.448	Ζυλέμποροὶ	1.451
Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	7.134	Χρυσοχόοι καὶ ὠρολογοποιοί	1.447
Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	6.992	Σιδηροπ., εἶδη κιγκαλ.	1.319
Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	6.992	Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	1.298
Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	6.833	Μεσίται	1.019
Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	6.710	Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	985
Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	6.540	Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	920
Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	6.477	Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	806
Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	6.292	Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	892
Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	6.093	Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	885
Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	5.096	Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	747
Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	4.974	Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	669
Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	4.880	Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	535
Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	4.880	Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	535
Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	4.286	Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	486
Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	4.286	Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	483
Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	4.121	Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	461
Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	3.655	Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	163
Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	3.569	Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	10.914
Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	3.190	Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	49.549
Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	2.897	Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	49.549
Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	2.868	Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	49.549
Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	2.099	Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	49.549
Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	2.099	Ἐστιάτορες, οἰνοπῶλαι, παν- δοχεῖς	49.549
		Σύνολον	304.569

2. ΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΤΩΝ ΕΠΙΤΗΔΕΥΜΑΤΙΩΝ

Εἰς τὴν φορολογίαν τοῦ ἐπιτηδεύματος δὲν προσδιορίζεται τὸ πραγματικὸν εἰσόδημα ἐκάστης ἐπιχειρήσεως ἀλλὰ τὸ τεκμαρτὸν τοιοῦτο, τὸ ἀναλογοῦν κατὰ μέσον ὄρον δι' ἐκάστην τριετίαν, καθ' ἣν ἰσχύει ἡ κατάταξις. Τὸ τεκμαρτὸν εἰσόδημα τῶν 310.241 ἐπιτηδευματιῶν ὅλης τῆς Ἑλλάδος ἀνέρχεται εἰς τὸ ποσὸν τῶν δραχμῶν 5.359.350.500.—

Λέγοντες ὅτι τὸ τεκμαρτὸν τὸ ὑπὸ τῶν ἐπιτηδευματιῶν πραγματοποιούμενον εἰσόδημα ἀνέρχεται εἰς 5.359 ἑκατομμύρια, δὲν εὐρισκόμεθα ἐν ἀπολύτῳ ἀκριβείᾳ. Πρῶτον, καθ' ὅσον εἰς τὸν ἄνω ἀναφερόμενον ἀριθμὸν τῶν ἐπιτηδευματιῶν δὲν συμπεριλαμβάνεται

τὸ σύνολον τούτων, ἀλλὰ μόνον οἱ φορολογούμενοι ἐπιτηδευματῖαι. Ὡς γνωστὸν ἐκ τοῦ φόρου ἐπιτηδεύματος ἐξαιροῦνται ὠρισμένα ἐπαγγέλματα. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐξαιρουμένων ἐκ τῆς φορολογίας ἐπιτηδευματιῶν καὶ τὸ ὑπὸ τούτων πραγματοποιούμενον εἰσόδημα δὲν συμπεριλαμβάνεται εἰς τὸν ὡς ἄνω ὑπολογισμὸν. Ὁ καθορισμὸς τούτων εἶναι ἐπιπροσθέτως πολὺ δύσκολος ἂν μὴ ἀδύνατος.

Δεύτερον, τὸ εἰσόδημα τῶν «φορολογουμένων ἐπιτηδευματιῶν» δὲν εἶναι μόνον 5.359 ἑκατομμύρια. Διὰ τὴν ἐξεύρεσιν τοῦ ἄνω ποσοῦ ὑπελογίσθη τὸ τεκμαρτὸν εἰσόδημα τῶν μέχρις 150.000 πραγματοποιούντων εἰσόδημα ἐπιτηδευματιῶν. Ἐν μέρος ὅμως τῶν ἐπιτηδευματιῶν καὶ κυρίως ἐκεῖνοι οἵτινες ἔχουν καταταχθῆ εἰς τὴν τελευταίαν, εἰκοστὴν δευτέραν, κλάσιν τοῦ ἐπιτηδεύματος, ἔχουν εἰσόδημα πέραν τοῦ ποσοῦ τῶν 150.000 δραχμῶν ἑτησίως, φορολογούμενοι διὰ τὰ πέραν τοῦ ποσοῦ τούτου κέρδη εἰς τὴν Δ' Κατηγορίαν τῆς Φορολογίας τῶν Καθαρῶν Προσόδων.

Θὰ ἔπρεπε συνεπῶς, ἐὰν ἠθέλομεν νὰ εἶχομεν κατὰ προσέγγισιν τὸ συνολικὸν τεκμαρτὸν εἰσόδημα τῶν φορολογουμένων ἐπιτηδευματιῶν (φυσικῶν προσώπων), νὰ συνυπολογίσωμεν ἐπιπροσθέτως καὶ τὸ πέραν τῶν 150.000 εἰσόδημα τῶν ἐπιτηδευματιῶν. Τὸ πρὸς τοῦτο ἀνέρχεται εἰς 176 ἑκατομμύρια. Κατὰ ταῦτα τὸ συνολικὸν ποσὸν τοῦ εἰσοδήματος τῶν φορολογουμένων ἐπιτηδευματιῶν ἀνέρχεται εἰς 5535 ἑκατ. Ἀλλὰ καὶ τὸ ποσὸν τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ τὴν ἀκριβῆ συμμετοχὴν τῶν ἐπιτηδευματιῶν εἰς τὸ ὅλον ἐθνικὸν εἰσόδημα τῆς χώρας. Ἐκτὸς τῆς προσθήκης τοῦ εἰσοδήματος τῶν ἐκ τῆς φορολογίας ἐξαιρουμένων ἐπιτηδευματιῶν δέον νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ φορολογηθὲν εἰσόδημα εἶναι κατώτερον τοῦ πραγματικοῦ. Ἡ κατάταξις τῶν ἐπιτηδευματιῶν ὑπῆρξεν ἐν τῷ συνόλω λίαν ἐπιεικῆς.

Ὡς θὰ ἴδωμεν καὶ ἐκ τῆς περαιτέρω ἐξετάσεως τῆς κατανομῆς τῶν ἐπιτηδευματιῶν κατὰ κλάσεις, ἡ ληφθεῖσα ὡς τεκμαρτὴ πρόσοδος εἶναι σημαντικῶς κατωτέρα τῆς πραγματικῆς. Ἐὰν θὰ ἠθέλομεν νὰ εἶμεθα περισσότερον ἀκριβεῖς, θὰ ἔδει νὰ ὑπολογίσωμεν μίαν προσαύξησιν κατὰ 30ο)ο ἐπὶ τοῦ ἄνω προσδιορισθέντος τεκμαρτοῦ εἰσοδήματος.

Κατὰ ταῦτα τὸ συνολικὸν τεκμαρτὸν εἰσόδημα τῶν ἐπιτηδευματιῶν ἐν γένει θ' ἀνήρχετο εἰς τὸ ποσὸν τῶν 7.195 ἑκατομμυρίων δραχμῶν. Δεχόμενοι δὲ ὅτι τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα ἀνήρχετο κατὰ τὸ ἔτος 1930 εἰς 35 δισεκατομμύρια δραχμῶν, συνάγομεν ὅτι τὸ ἐκ τῶν ἐπιτηδευματιῶν προερχόμενον εἰσόδημα ἀποτελεῖ τὰ 20,6ο)ο τούτου.

Κατανομή τῶν ἐπιτηδευματιῶν κατὰ κλάσεις

Οἱ ἐπιτηδευματῖαι ἀναλόγως τοῦ τεκμαιρομένου αὐτῶν εἰσοδήματος κατατάσσονται κατὰ κλάσεις. Ἡ δι' ὅλην τὴν Ἑλλάδα κατανομή τῶν ἐπιτηδευματιῶν εἰς τὰς 22 κλάσεις παρουσιάζεται ὡς ἀκολουθῶς διὰ τὴν περίοδον τῆς τριετίας 1927—30.

Κατανομή τῶν ἐπιτηδευματιῶν κατὰ κλάσεις

Κλάσεις εἰσοδήματος	Ἀριθμὸς ἐπιτηδευματ.	Ποσοστὸν ἐπὶ τοῦ συνόλου ἐπιτηδευμ.	Εἰσόδημα	Ποσοστὸν κατὰ κλάσιν ἐπὶ τοῦ συν.
0— 3.500	24.281	7.83	84.983	1.58ο)ο
3.500— 7.000	75.386	24.30	527.702	9.84
7.000— 12.500	43.884	14.15	548.550	10.22
12.500— 17.500	63.039	20.32	1.103.182	20.60
17.500— 22.500	51.719	16.67	1.163.677	21.70
22.500— 27.500	24.371	7.85	670.202	12.49
27.500— 32.500	11.206	3.61	364.195	6.80
32.500— 37.500	5.331	1.72	199.912	3.72
37.500— 42.500	3.246	1.05	137.955	2.60
42.500— 47.500	1.714	0.55	81.415	1.52
47.500— 52.500	1.486	0.48	78.015	1.47
52.500— 57.500	635	0.20	36.512	0.68
57.500— 62.500	837	0.27	53.312	0.98
62.500— 67.500	371	0.12	25.042	0.47
67.500— 72.500	484	0.16	35.090	0.45
72.500— 77.500	438	0.14	33.945	0.63
77.500— 87.500	325	0.10	28.437	0.53
87.500— 97.500	244	0.08	23.790	0.45
97.500— 107.500	277	0.09	27.777	0.55
107.500— 117.500	128	0.04	15.040	0.28
117.500— 127.500	190	0.06	24.225	0.45
127.500— 137.500	34	0.01	4.675	0.09
137.500— 147.500	615	0.20	90.712	1.70
Σύνολον	310.241	100.—	5.359.350	100.00

Ἐκ τῆς συγκρίσεως τοῦ ἀνωτέρου πίνακος προκύπτει ὅτι αἱ κατώτεραι κλάσεις παρουσιάζουν μεγάλην πυκνότητα ἀπὸ ἀπόψεως ἀριθμοῦ μὲ μικρὰν ἀναλογίαν εἰσοδήματος. Οἱ μέχρι τῆς πέμπτης κλάσεως (εἰσοδήματος μέχρι 27.500 δραχμῶν ἑτησίως) ἐπιτηδευματῖαι ἀνέρχονται εἰς 282.680, ἥτοι ἀποτελοῦν τὰ 91ο)ο τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐπιτηδευματιῶν. Οἱ ἔχοντες εἰσόδημα ἑτήσιον ἀνώτερον τοῦ ποσοῦ τῶν δραχμῶν 137.000 ἀνέρχονται εἰς 615 ἥτοι ἀποτελοῦν μόλις τὰ 0,2ο)ο τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν ὑποκειμένων εἰς τὸν φόρον ἐπιτηδεύματος.

Πληρεστέραν εἰκόνα τῆς κατανομῆς τοῦ εἰσοδήματος μεταξὺ τῶν ἐπιτηδευματιῶν δίδει ἡ παρακολούθησις κατ' ἐπίπεδα εἰσοδήματος, γενικὰς κλάσεις, κατανομή τῶν ἐπιτηδευματιῶν. Κατατάσσοντες

τοὺς ἐπιτηδευματίας εἰς πέντε μεγάλας κλάσεις εἰσοδήματος ἔχομεν τὴν ἐπομένην διαβάθμισιν. Ὁ καθορισμὸς τῶν ὀριακῶν ποσῶν τῆς διαβαθμίσεως ταύτης ἐγένετο μᾶλλον αὐθαιρέτως. Δὲν δύναται τις νὰ ὀρίσῃ ἐπακριβῆ ὄρια διαβαθμίσεως μεταξὺ ἀνωτέρων, μεσαίων καὶ κατωτέρων κοινωνικῶν κλάσεων ἐν γένει.

Ἐπίπεδα εἰσοδήματος	Ἀριθμὸς ἐπιτηδευμάτων	Ποσοτὸν ἀναλ.ἐπιτηδευματιῶν	Ἀναλογοῦν κατ' ἐπίπεδον εἰσόδημα	Ποσοτὸν ἀναλογ. εἰσοδήματος
0— 22.500 Δρ.	206.590	66.58	3.428.094	63.94ο)ο
22.500— 47.500 »	95.923	30.92	1.453.679	27.13ο)ο
47.500— 97.500 »	5.697	1.83	314.143	5.86
97.500— 137.000 »	1.466	0.47	73.717	1.38
πέραν τῶν 137.000	615	0.20	90.712	1.69
	310.241	100.00		100.0

Τὰ 7)10 περίπου τῶν ἐπιτηδευματιῶν ἀποκομίζουν εἰσόδημα κατώτερον τῶν 22.500 δραχμῶν, ἐὰν δεχθῶμεν ὡς ἀπολύτως ἀκριβῆ τὴν στατιστικὴν τῆς φορολογίας ἐπιτηδεύματος. Οἱ ἔχοντες εἰσόδημα μεταξὺ 22500—47500 δραχμῶν ἀνέρχονται εἰς 95923, οἱ ἔχοντες εἰσόδημα μεταξὺ 50.000—100.000 εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν 5697 οἱ δὲ ἔχοντες εἰσόδημα πέραν τῶν 150.000 εἰς 615. Τὸ ἀντιστοιχοῦν εἰσόδημα εἰς ἐκάστην κλάσιν ἀκολουθεῖ ὅπωςδῆποτε παράλληλον διαδρομὴν πρὸς τὴν κατανομὴν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐπιτηδευματιῶν. Συνήθως εἰς τὰς βιομηχανικὰς χώρας παρατηρεῖται μεγάλη παρέκκλισις μεταξὺ τῶν ποσοστῶν κατανομῆς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐπιτηδευματιῶν καὶ τοῦ ποσοῦ τοῦ εἰσοδήματος. * Ἡ μικρὰ παρ' ἡμῖν διαφορὰ ὡς πρὸς τὴν παρέκκλισιν ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι τὰ μεγάλα εἰσοδήματα εἶναι πολὺ περιορισμένα. Τὸ εἰσόδημα τὸ ἀνῆκον εἰς τοὺς πέραν τοῦ ποσοῦ τῶν 150 χιλιάδων φορολογουμένους εἶναι σχετικῶς μικρόν. Ἀποτελεῖ μόνον τὰ 1,69 τοῦ συνολικοῦ εἰσοδήματος τῶν ἐπαγγελματικῶν ἐπιχειρήσεων. Ἐὰν συνέβαινε, ὡς παρατηρεῖται εἰς ἄλλα Κράτη, ἡ ἀναλογία τοῦ εἰσοδήματος τούτου νὰ ἦτο πολὺ μεγάλη, θὰ μεταβάλλετο ἡ σχέσις κατανομῆς τοῦ εἰσοδήματος καὶ εἰσοδηματιῶν ἢ δὲ παρέκκλισις τῆς κατανομῆς θὰ ἦτο κατὰ πολὺ μεγαλυτέρα.

* Ang. Angelopoulos, Die Einkommensverteilung und Lichte der Einkommensteuerstatistik. Leipzig 1931 σελ. 15.

Ἡ κατανομή τοῦ εἰσοδήματος κατὰ διαμερίσματα.

Ἡ κατὰ διαμερίσματα παρακολούθησις τῆς κατανομῆς τῶν ἐπιτηδευματῶν κατὰ κλάσεις εἰσοδήματος καθιστᾷ παραστατικωτέραν τὴν ἔλλειψιν ἐπιτηδευματιῶν εἰς τὰς ἀνωτέρας κλάσεις. Εἰς τὰς περιφέρειας ἔνθα ὑπάρχουν μεγάλαι πόλεις (Στερεὰ Ἑλλάς, Μακεδονία) ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰς τὰς ἀνωτέρας κλάσεις ἐπιτηδευματιῶν εἶναι σχετικῶς ἀνώτερος ἀπὸ τὰς ἀγροτικὰς περιφέρειας. Τοῦτο καταφαίνεται καὶ ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν ποσοστῶν κατανομῆς τοῦ ἀριθμοῦ ἐπιτηδευματιῶν καὶ τοῦ ποσοῦ τοῦ ἐπιτηδύματος. Εἰς τὰς περιφέρειας ὅπου τὸ ποσοστὸν τῶν ἐπιτηδευματιῶν εἶναι μικρότερον τοῦ εἰσοδήματος αἱ ἀνώτεροι κλάσεις εἶναι σχετικῶς πυκνότερον κατελημμένα. Τὸ ἀντίθετον συμβαίνει εἰς ἅς περιφέρειας τὸ ποσοστὸν εἰσοδήματος εἶναι κατώτερον τοῦ τῶν ἐπιτηδευματιῶν. Εἰς τὸν κατωτέρω πίνακα ἀναγράφεται ἡ ἀριθμητικὴ κατανομή τῶν ἐπιτηδευματιῶν καὶ εἰσοδήματος κατὰ διαμερίσματα ὡς καὶ ἡ ποσοτικὴ ἀναλογία τούτων.

Διαμερίσματα	Ἐπιτηδευματῆαι		Εἰσόδημα	%
	Ἀριθμὸς	Ποσοστὸν		
Στερεὰ Ἑλλάς	94.423	30.5	2.035.111.500	37.47
Θεσσαλία	20.685	6.6	338.097.500	6.39
Ἴόνιοι Νῆσοι	19.897	3.9	146.634.500	2.74
Κυκλάδες	6.779	2.2	74.591.500	1.39
Πελοπόννησος	47.263	15.2	660.479.000	12.32
Μακεδονία	66.133	21.3	1.218.541.000	22.74
Ἡπειρος	11.904	3.8	146.232.500	2.73
Νῆσοι τοῦ Αἰγαίου	18.447	5.9	265.206.500	4.95
Κρήτη	20.677	6.6	265.819.000	4.96
Δυτικὴ Θράκη	12.033	4.—	208.637.500	3.89
Σύνολον	310.241		5.359.350.500	100.—

Κατωτέρω παρατίθεται ἡ κατὰ διαμερίσματα κατανομή τῶν ἐπιτηδευματιῶν κατὰ γενικὰς κλάσεις εἰσοδήματος.

	(0-22500 δρ.)	(22500-47500)	(47500-97500)	(97500-137500)
Στερεὰ Ἑλλάς	71.008	19.913	2.692	810
Θεσσαλία	17.498	2.871	255	61
Ἴόνιοι νῆσοι	11.120	727	39	11
Κυκλάδες	6.349	394	29	7
Πελοπόννησος	42.552	4.266	363	82
Μακεδονία	53.635	11.258	1.037	203
Ἡπειρος	10.924	913	62	5
Νῆσοι τοῦ Αἰγαίου	16.582	1.707	125	33
Κρήτη	18.877	1.675	110	15
Δυτικὴ Θράκη	9.764	2.144	108	17
Σύνολον	258.309	45.868	4.820	1.244

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐχόντων εἰσόδημα ἀνώτερον τῶν 97.500 δραχμῶν ἐπιτηδευματιῶν εἶναι περιορισμένος. Μικρότερος εἰς τὰς Νήσους, σχετικῶς δὲ μεγαλύτερος εἰς τὰς περιφέρειας τῶν μεγάλων πόλεων. Τοῦτο καταφαίνεται καὶ ἐκ τῆς παρακολουθήσεως τοῦ μέσου εἰσοδήματος τοῦ ἐπιτηδευματίου κατὰ Διαμέρισμα.

Ἡ μέση ἀναλογία τοῦ εἰσοδήματος κατ' ἐπιτηδευματίαν καθορίζει τὸν βαθμὸν τῆς ἀνισότητος τῆς κατανομῆς μεταξὺ τῶν διαφόρων κλάσεων. Ἐφ' ὅσον ὑπάρχει σημαντικὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν μέσων ὀρίων εἰσοδήματος δύο ἢ περισσοτέρων περιφερειῶν, ἔπεται ὅτι εἰς τὴν μίαν τῶν συγκρινομένων ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνωτέρων τάξεων εἶναι σχετικῶς μεγαλύτερος ἢ τανάπαλιν. Ἡ παρακολούθησις τῆς κατὰ Διαμερίσματα ἀναλογίας διαπιστώνει πράγματι τὸν βαθμὸν τῆς ἀνισότητος, ὡς οὗτος ἐδείχθη ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε πινάκων.

Στερεὰ Ἑλλάς	21.553
Θεσσαλία	16.345
Ἰόνιοι Νῆσοι	12.325
Κυκλάδες	11.003
Πελοπόννησος	13.574
Μακεδονία	18.428
Ἡπειρος	12.284
Νῆσοι τοῦ Αἰγαίου	12.826
Κρήτη	12.858
Δυτικὴ Θράκη	17.338

Εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν ἔρχεται ἡ Στερεὰ Ἑλλάς μὲ μέσον εἰσόδημα 21.553, ἀκολουθεῖ ἡ Μακεδονία, Δυτικὴ Θράκη καὶ Θεσσαλία καὶ εἰς τὴν τρίτην γραμμὴν ἔρχονται αἱ ὑπόλοιποι περιφέρειαι.

Ἡ σύγκρισις τῆς μέσης ἀναλογίας τοῦ εἰσοδήματος παρέχει χρῆσιμα συμπεράσματα προκειμένης χρονικῆς συγκρίσεως. Ἐφ' ὅσον μεταξὺ δύο χρονικῶν περιόδων παρατηρεῖται ὕψωσις τοῦ πραγματικοῦ μέσου εἰσοδήματος δύναται νὰ ἐξαγάγη τις τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ ὄλη ἐξέλιξις ἀπέβη ἐπὶ τὰ βελτίω καὶ εἰς ὄφελος τῶν κατωτέρων κοινωνικῶν τάξεων. Μὲ ἄλλους λόγους τὸ ἐπίπεδον τῆς κοινωνικῆς εὐημερίας ἐβελτιώθη.

3. Ο ΦΟΡΟΣ ΤΩΝ ΕΠΙΤΗΔΕΥΜΑΤΙΩΝ

Ὑπολείπεται πρὸς ἐξέτασιν τὸ ζήτημα τῆς φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως τῶν ἐπιτηδευματιῶν. Ἡ ἀπόδοσις τοῦ φόρου τῶν «φορολογουμένων ἐπιτηδευματιῶν» ἀνέρχεται εἰς 205.499.090 δραχμάς¹. Ὁ φόρος τοῦ ἐπιτηδεύματος ἀποτελεῖ κατὰ ταῦτα τὰ 14,7ο)ο τῶν ἐξ ἀμέσων φόρων ἐσόδων.

1. Εἰς τὸ ποσὸν τοῦτο περιλαμβάνεται ὁ κύριος φόρος καὶ τὸ πρόσθετον τοῦ ἀναγκαστικοῦ δανείου. Ἡ εἰς τὰς προσωρινὰς καταστάσεις τοῦ Δημοσίου Λογι-

Συγκρίνοντας τὴν θέσιν τῆς φορολογίας τοῦ ἐπιτηδεύματος εἰς τὸ πλαίσιον τῆς ἀμέσου φορολογίας προπολεμικῶς καὶ μεταπολεμικῶς παρατηροῦμεν ὅτι αὕτη παραμένει περίπου ἡ αὐτή. Κατωτέρω παραθέτομεν τὰς ἀναλογικὰς σχέσεις κατὰ διαφόρους χρονικὰς περιόδους.

	*Αμεσοὶ φόροι	Φόροι ἐπιτηδ.	Σχέσις ἐπιτηδ. πρὸς ἀμέσους φόρ.
1852	5.221.010	284.015	5.4
1891	20.625.232	3.194.633	15.5
1910	21.642.146	3.821.495	17.7
1931	1.398.126.000	205.499.000	14.7ο)

Ἡ ἀναλογικὴ σχέσις παραμένει περίπου ἡ αὐτή. Κατὰ τὴν περίοδον 1890—1917 ὁ φόρος ἐπιτηδεύματος ἐκάλυπτε τὰ 17ο)ο περίπου τῶν ἀμέσων φόρων. Ἡ σημερινὴ ἀναλογία κατῆλθεν εἰς τὰ 15ο)ο περίπου.

Ὁ συντελεστὴς τοῦ φόρου ἐπιτηδεύματος ἐκ τῆς συσχέτισεως τεκμαρτοῦ εἰσοδήματος καὶ φόρου ἀκολουθεῖ προοδευτικὴν κλίμακα ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ ποσοστοῦ 1,4ο)ο διὰ τὴν κατωτάτην κλάσιν καὶ φθάνει τὸ 13,62ο)ο διὰ τὴν ἀνωτάτην¹. Ὁ θεωρητικῶς μέσος συντελεστὴς τῶν 22 κλάσεων εἶναι 12,27ο)ο. Μὲ ἄλλους λόγους, ἐὰν ἡ κατανομὴ τῶν ἐπιτηδευματιῶν κατὰ κλάσεις ἦτο ἰσοδῶς ἴση, ὁ μέσος πραγματικὸς φορολογικὸς συντελεστὴς ὁ προκύπτων ἐκ τῆς συσχέτισεως τοῦ φόρου τῶν ἐπιτηδευματιῶν καὶ τοῦ τεκμαρτοῦ τούτων εἰσοδήματος θὰ ἔπρεπε νὰ ἐκυμαίνετο περὶ τὸ ἀνωτέρω ποσοστὸν 12,27ο)ο.

Τὸ συνολικὸν τεκμαρτὸν εἰσόδημα τῶν ἐπιτηδευματιῶν ἀνέρχεται, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, εἰς 5359 ἑκατομ. δραχμῶν, ὁ δὲ ἐπὶ τούτου ἀναλογῶν φόρος εἰς 205 ἑκατομ. δραχμῶν. Ὁ μέσος συντελεστὴς ἐπιβαρύνσεως κατὰ ταῦτα εἶναι 3,83ο)ο.

Ἡ παρατηρουμένη μεγάλη διαφορὰ μεταξὺ «πραγματικοῦ» καὶ «θεωρητικοῦ» μέσου συντελεστοῦ ὀφείλεται εἰς τὴν ἄνισον κατανομὴν τῶν ἐπιτηδευματιῶν. Ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς τῶν ἐπιτηδευματιῶν ἀνήκει εἰς τὰς κατωτέρας κλάσεις. Τὰ 83ο)ο τούτων, δηλαδή οἱ 258.309 ἐπιτηδευματία ἔχουν εἰσόδημα κατώτερον τῶν 22.500 δραχμῶν.

στικοῦ ἀναφερομένη ἀπόδοσις τῆς φορολογίας τοῦ ἐπιτηδεύματος εἶναι κατὰ τι ἀνωτέρα τῶν 205 ἑκατομμυρίων, καθ' ὅσον εἰς τὸ κονδύλιον τῶν προσωρινῶν Καταστάσεων συμπεριλαμβάνεται καὶ ὁ φόρος ἐπιτηδεύματος τῶν ἀνωνύμων ἐταιρειῶν, τῶν μηχανικῶν καὶ ἀρχιτεκτόνων ὡς καὶ τῶν πλοίων.

1. Βλ. ἀνωτέρω ὑποσημείωσιν σελ. 277.

Οἱ ἔχοντες εἰσόδημα ἀνώτερον τῶν 22.500 δραχμῶν ἀποτελοῦν μόλις τὰ 13ο)ο τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ, ὁ δὲ μέσος πραγματικὸς συντελεστὴς τῶν ἐπιτηδευματιῶν τούτων δὲν ὑπερβαίνει τὸ ποσοστὸν 5,37ο)ο.

Ἐπιβάρυνσις κατ'ἐπιτηδευματίαν. Ἡ ἐκ τοῦ φόρου ἐπιτηδεύματος ἀντιστοιχοῦσα ἐπιβάρυνσις κατ'ἐπιτηδευματίαν εἶναι (205.499.090:310.241) **662** δραχμαί.

Ἡ ἐπιβάρυνσις αὕτη ἐκ πρώτης ὄψεως δὲν φαίνεται ὑπερβολικὴ. Ἐὰν λάβωμεν ὑπ'ὄψιν ὅτι ὁ φόρος τῆς κατωτάτης κλάσεως τοῦ ἐπιτηδεύματος τῶν μεγάλων πόλεων (4η κλάσις) εἶναι δραχμαί 624, τὸ ποσὸν τῶν δραχμῶν 662 ὡς μέσον ποσὸν φόρου κατ'ἐπιτηδευματίαν εἶναι πολὺ μικρόν. Τοῦτο ὅμως συμβαίνει, διότι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιτηδευματιῶν τῶν κάτω τῆς 4ης κλάσεως ἀνέρχεται εἰς 206.590 ἤτοι ἀποτελεῖ τὰ 66ο)ο τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν ἐπιτηδευματιῶν. Κατὰ συνέπειαν ὁ μέσος ὅρος τῆς ἐπιβαρύνσεως, λόγῳ τοῦ μεγαλυτέρου ἀριθμοῦ τῶν μικρῶν ἐπιτηδευματιῶν, μόλις ὑπερβαίνει τὸν ἀντιστοιχοῦντα εἰς τὴν 4ην κλάσιν φόρον ἐπιτηδεύματος ἐκ δρχ. 624, ἀνερχόμενος εἰς 662.

Ἐὰν συνεπῶς ἕκαστος ἐπιτηδευματίας κατέβαλε 600 δραχμάς ἐφ' ἅπαξ, ἡ ἀπόδοσις τοῦ φόρου θὰ ἦτο ἡ αὐτή, ἡ ὁποία εἶναι καὶ σημερινόν.

Ἐὰν συγκρίνωμεν τὴν σημερινὴν ἐπιβάρυνσιν κατ'ἐπιτηδευματίαν πρὸς τὴν τῶν προηγουμένων περιόδων καὶ δὴ πρὸς τὴν προπολεμικὴν τοιαύτην, ἔχομεν τὰς ἀκολούθους σχέσεις:

ἔτη 1911	ἐπιβάρυνσις	κατ'ἐπιτηδ.	41 *	δραχ.	(σημερ. τιμαρ.)	δρ. 738
1930	»	»	»	662	»	»
					»	»
					»	»
					»	»

Ἐκ τῆς συγκρίσεως ταύτης προκύπτει ὅτι ἡ σημερινὴ ἐπιβάρυνσις εἶναι μικροτέρα τῆς προπολεμικῆς. Τὸ πρᾶγμα φαίνεται ὀλίγον περίεργον, ἐὰν ληφθῇ ὑπ'ὄψιν ὅτι ἡ μεταπολεμικὴ συνολικὴ φορολογικὴ ἐπιβάρυνσις τῆς Ἑλλάδος εἶναι κατὰ πολὺ μεγαλυτέρα τῆς προπολεμικῆς.

Ἡ σημερινὴ μικρὰ ἐπιβάρυνσις τῶν ἐπιτηδευματιῶν ὀφείλεται εἰς τὴν ἐξαιρετικῶς ἐπιεικῆ κατάταξιν τούτων. Ἀρκεῖ ν'ἀναφέρωμεν ὅτι οἱ εἰς τὴν 22αν κλάσιν καταταγέντες ἐπιτηδευματῆται ὡς ἔχοντες εἰσόδημα ἀνώτερον τῶν 147.500 δραχμῶν ἀνέρχονται εἰς 615. Ὅτι ἐξ ὅλων τῶν ἱατρῶν τῆς πόλεως Ἀθηνῶν δέκα πέντε μόνον κατετάγησαν εἰς τὴν 22αν κλάσιν, τριάκοντα δὲ καὶ εἰς ἐκρίθησαν ὡς ἔχοντες μηνιαῖον εἰσόδημα ἀνώτερον τῶν 6500 δραχμῶν. Ὅτι ἐκ

* Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ 1913 εἰσηγήσεως τοῦ κ. Κ. Δεμερτζῆ (σελ. 37).

τῶν δικηγόρων τῶν Ἀθηνῶν ἐθεωρήθησαν ἕνδεκα μόνον ὡς ἔχοντες μηνιαῖον εἰσόδημα ἀνώτερον τῶν 6.500 δραχμῶν, ὅτι ἐκ τῶν «παντοπωλῶν, ἐδωδιμοπωλῶν, ἐμπόρων χονδρικῆς καὶ λιανικῆς πωλήσεως» ἐξηκριβώθη ὅτι οἱ ἔχοντες εἰσόδημα 147.500 δραχμῶν εἶναι ὀκτὼ εἰς τὰς Ἀθήνας, οὐδείς εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ἕξ εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ πέντε εἰς τὰς Πάτρας. Ὅτι εἰς ὠρισμένας μεγάλας πόλεις, ὡς εἰς τὴν Τρίπολιν, εἰς τὸ Ἀργίσιον, Καρδίτσαν, Ἀμαλιάδα, Ἄργος κλπ. οὐδείς ἐπιτηδευματίας ὑπάρχει, κατὰ τὰ δεδομένα τῆς στατιστικῆς τοῦ ἐπιτηδεύματος πάντοτε, ὡς ἔχων εἰσόδημα ἀνώτερον τῶν 67.500 δραχμῶν ἑτησίως.

Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ἐξηγεῖται ἡ χαμηλὴ ἐπιβάρυνσις τῶν ἐπιτηδευματιῶν ἐν σχέσει πρὸς τὴν προπολεμικὴν περίοδον.

Τὸ χαμηλὸν τῆς γενικῆς μέσης ἐπιβαρύνσεως ὀφείλεται εἰς τὴν ἐλαφρὰν φορολόγησιν τῶν μεγάλων ἐπιτηδευματιῶν. Δι' αὐτοὺς ἡ φορολογία τοῦ ἐπιτηδεύματος σημαίνει σχετικὴν μείωσιν τοῦ φορολογικοῦ βάρους, ὡς τοῦτο προσδιωρίζετο κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη, σταμάτημα παντὸς ἐλέγχου ἐκ μέρους τῆς φοροτεχνικῆς ὑπηρεσίας καὶ περιορισμὸν ἐν γένει τῆς κρατικῆς παρεμβάσεως εἰς τὰ τῆς ἐπιχειρήσεως των. Διὰ τοὺς μικροὺς ἐπιτηδευματίας, ἀντιθέτως, ἡ φορολογία τοῦ ἐπιτηδεύματος ἐδημιούργησε τὸ πρῶτον διὰ τοὺς πολλοὺς, φορολογικὴν ὑποχρέωσιν. Τὸ πλεῖστον τῶν μικροἐπιτηδευματιῶν πρὸ τῆς ἐπιβολῆς τοῦ φόρου ἐπιτηδεύματος παρέμενεν ἀσύδοτον, ἐνῶ σήμερον τὰ 460)ο τοῦ φόρου καταβάλλονται ὑπὸ ἐπιτηδευματιῶν, τῶν ὁποίων τὸ ἐτήσιον εἰσόδημα δὲν εἶναι ἀνώτερον τῶν 32.500 δραχμῶν, ὅσον περίπου ἦτο τὸ ἀπαλλασσόμενον τῆς φορολογίας τῆς Καθαρᾶς Προσόδου (Δ' Κατηγορία). Ἡ συμμετοχὴ τῶν ἀνωτέρων κλάσεων ἀπὸ ἀπόψεως φόρου εἶναι περιορισμένη.

Ὁ κατωτέρω πίναξ δίδει τὴν κατανομὴν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐπιτηδευματιῶν, τοῦ εἰσοδήματος καὶ τοῦ φόρου κατὰ γενικὰ ἐπίπεδα εἰσοδήματος.

Ἐπίπεδα εἰσοδήματος	Ἀριθμὸς ἐπιτηδευματιῶν	Εἰσόδημα εἰς χιλιάδας δραχ.	Φόρος εἰς χιλ. δραχ.
Μέχρι 22.500 Δρ.	206.590	2.264.418	39.406
22.500— 32.500 »	76.140	1.833.880	55.083
32.500— 47.500 »	19.783	702.062	53.100
47.500— 62.500 »	3.835	195.942	20.527
62.500—107.500 »	2.659	198.617	25.613
107.500—147.500 »	1.244	164.430	11.768
Σύνολον	310.291	5.359.050	205.500

Ἡ μικρὰ συμμετοχὴ τῶν μεγάλης ἀντοχῆς φορολογουμένων ὡς πρὸς τὸν φόρον εἶναι περισσότερον ἔκδηλος εἰς τοὺς ἔχοντας εἰσόδημα ἀνώτερον τῶν 150,000 δραχμῶν ἑτησίως ἐπιτηδευματίας. Τὸ ἐκ τῆς φορολογίας τούτων ποσὸν ἀνέρχεται εἰς 29 ἑκατομ.* ἧτοι ἀποτελεῖ τὰ 13ο)ο τοῦ φορολογικοῦ βάρους τοῦ συνόλου τῶν ἐπιτηδευματιῶν. Ὑφίσταται κατὰ συνέπειαν μία ἄνισος φορολογικὴ ἐπιβάρυνσις ἐν σχέσει πρὸς τὴν πραγματικὴν φοροδοτικὴν αὐτῶν ἰκανότητα. Κακὴ ἐκτίμησις τῆς οἰκονομικῆς ἀντοχῆς ἐκάστου ἐπιτηδευματίου, ἐπιεικῆς κρίσις ὡς πρὸς τὴν κατάταξιν τῶν μεγάλων ἐπαγγελματιῶν, μὴ παρακολούθησις τῶν ἐπιχειρήσεων μὲ εἰσοδήματα πέραν τῶν 150.000 δραχμῶν ἑτησίως, πάντα ταῦτα συνέτειναν εἰς τὴν κακὴν κατανομὴν τοῦ φορολογικοῦ βάρους, εἰς τρόπον ὥστε τοῦτο ἐν τῷ συνόλῳ λαμβανόμενον νὰ παρουσιάζεται σχετικῶς χαμηλόν. Ἐπιβάλλεται, κατὰ συνέπειαν, ὡς καὶ εἰς ἄλλο τμῆμα τῆς παρούσης μελέτης ἐτονίσθη, ἰδίᾳ μετὰ τὴν ἐπέκτασιν τοῦ ἀνωτάτου ὁρίου ἐπιτηδεύματος εἰς τὸ ποσὸν τῶν 300.000 δραχμῶν κερδῶν, προσεκτικωτέρα ἐξακρίβωσις τῆς πραγματικῆς ἀντοχῆς ἐκάστου ἐπιτηδευματίου εἰς τρόπον ὥστε ἡ φορολογικὴ εἰσφορὰ ἐκάστου νὰ εἶναι ἀνάλογος τῶν οἰκονομικῶν αὐτοῦ δυνάμεων. Ἐξ ἑτέρου ἐπιβάλλεται συστηματικὸς ἔλεγχος τῶν ὑποκειμένων εἰς τὴν φορολογίαν τῶν Καθαρῶν Προσόδων μεγάλων ἐπιχειρήσεων, ἵνα μὴ ἡ φορολογία τῶν ἐμποροβιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων περιορισθῇ εἰς τὴν ἐπιβάρυνσιν τῶν μικρῶν καὶ οἰκονομικῶς ἀδυνάτων ἐπιτηδευματιῶν.

Ἄγγελος Θ. Ἀγγελόπουλος

* Ἀπόδοσις οἰκ. ἔτους 1931—32.